

Šoli, mladini

in učiteljstvu!

Slovenski učitelj

*Glasilo jugoslovanskega
krščanskega učiteljstva*

Urednik F. Fabinc

Vsebina:

Učiteljska organizacija. R. Pečjak	105
Otrok in družina. F. Fabinc	108
O bistvu in smotru vaje. Fort. Lužar	110
Delo v luči krščanstva. Dr. Martin Mikulka (Dalje.)	112
Pouk slabonadarjenih otrok. (Konec.) Anica Lebar	116
Kultura in književnost	119
Zapiski	120
Društvena in stanovska kronika	123

Beto XX.

1919

Štev. 5.

Naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo

o začasni ureditvi službenih prejemkov in pokojnin učiteljev in učiteljic na javnih ljudskih in meščanskih šolah, zavodiš za gluhonemce in za slepce ter na otroških vrtcih, nadalje o začasni ureditvi preskrbnih učiteljskih vdov in sirot na ozemlju deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani. (Konec.)

§ 29.

Vzgojevalnina se ustavi, ko otrok dovrši 20. leto, po tem času pa le v posebnega ozira vrednih primerih.

§ 30.

Ako učitelj ne zapusti vdove, ali če ta nima pravice do pokojnine (§ 26.), gre vsem njegovim nepreskrbljenim otrokom, ki še niso dovršili 20. leta, v primeru § 24. ravno tolika odpravnina. V primeru § 25. pa jim gre sirotinska (konkretalna) preskrbnina v skupnem znesku polovice one vdovnine, ki jo je prejela njih mati ali mačeha, oziroma ki bi ji pristojala po § 25.

Ako pa bi vsota normalnih vzgojevalnin, ki bi šla materi po § 28., presegala znesek sirotinske (konkretalne) preskrbnine, je nakazati presežek kot doklado k sirotinski (konkretalni) preskrbnini po glavah. Kadar kak otrok izgubi pravico do prejemanja, odpade znesek nanj pripadajoče vzgojevalnine, dokler oni večji znesek ne izgine popolnoma ter ne ostane samo sirotinska (konkretalna) preskrbnina v popolnem znesku.

Ako sta bila oče in mati učitelja, gre otrokom konkretalna preskrbnina po tistem roditelju, ki je dobival večjo v pokojnino vštavno plačo.

Sirotinska (konkretalna) preskrbnina neha šele z dnem, ko ni več nobenega nepreskrbljenega otroka pod dovršenim 20. letom.

VI. Preskrbnine za vdove in sirote učiteljev.

§ 31.

Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, dobe otroci umrlega učitelja namesto vzgojevalnin konkretalno preskrbnino. Ako si pa učiteljeva vdova za primer, da bi iz novega zakona zopet odvedela, pridrži pravico do svoje vdovnine, se razteza ta pridržek tudi na vzgojevalnine, tako da v tem primeru takoj preneha konkretalna preskrbnina.

§ 32.

Vdova in otroci v dejanski službi umrlega učitelja, kakor tudi otroci take učiteljice imajo pravico, še četrť leta porabljati naturalno stanovanje.

§ 33.

Užitki zemljišča ki po kakem volilu ali po volji šolske ali krajevne občine ali iz drugega pravnega naslova služi za priboljšek učiteljskega mesta, gredo dedičem v dejanski službi umrlega učitelja samo, če je umrl med dnem 1. junija in dnem 13. okt.

§ 34.

Zaostalim svojem učiteljevim, tudi ako je umrl v pokoju, gre posmrtna četrť v trojnem znesku mesečne pristojbine, ki jo je pokojnik nazadnje prejemal kot aktivitetne užitke ali kot pokojnino.

Razentega imajo dediči le pravico do povrnitve tistih stroškov, ki so se izdali za pridobivanje teh užitkov.

Posmrtna četrť gre, kadar umre učitelj, vdovi, ali pa, ako bi nje ne bilo, zakonskim potomcem pokojnikovim; ako umre vdova učiteljica, gre posmrtna četrť njenim zakonskim potomcem.

Če bi ne bilo vdove ali zakonskih potomcev, se sme izplačati posmrtna četrť tudi drugim osebam, ki dokažejo, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo ali plačale pogrebne stroške iz svojega.

§ 35.

Država je prevzela plačevanje davkov, službenih taks, pristojbin za podelitev služb in kolkovine, ki bi se morale pobirati od službenih prejemkov učiteljstva. Tudi se ne odreja plačevanje pokojninskih prispevkov. To vse velja le toliko časa, dokler so tudi državni uradniki oproščeni teh vplačil.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XX.

LJUBLJANA, 15. maja 1919.

ŠTEV. 5.

Učiteljska organizacija.*

R. Pečjak.

Učiteljstvo se bo moralo na novo organizirati, ker ne zadostujejo več stare oblike. Gotovo pa je, da se tukaj ne bomo smeli prenačljiti, ampak bomo morali ustvariti kaj trajno vrednega. Sicer se zdi mnogim to vprašanje kaj enostavno, to pa samo zato, ker ne sežejo globlje — tja, kjer se stekajo najtanjši niti vsega učiteljskega organiziranja — kulturnega. Tu tiči največ težav. Vendar se temu vprašanju ne smemo izogniti, ali ga pa rešiti površno, ker ga ne moremo nikdar odstraniti in zahteva samo največ jasnosti. Z večjo učiteljsko izobrazbo bo dobilo tudi to vprašanje konkretnejše oblike. Značaji se vzgajajo samo na principih — ali se pa ne vzgajajo. Ravno tako je vsaka kultura zidana na načela in tudi učiteljstvo je ne bo moglo graditi brez — njih. Ali pa bi našli skupen najvišji idealen cilj, po katerem bi vzgajali? Morda na papirju ali v besedah — v resnici ne. Mogoči bi bili le kompromisi, ki pa bi uničevali vsako pozitivno delo. Eni predlagajo narodnost. Ali pa naj bi bilo to višek naše — kulture? Smo v svobodni narodni državi, zato je to vprašanje že samo od sebe rešeno. Sedaj bo moralo biti itak vse narodno, mi pa moramo iti korak naprej: ni zadosti, da je kdo narodnjak, gre se za to, kakšen narodnjak da je. Narodnosti kot skupni obliki bo treba dati določene lastne vsebine in tu se bodo pota v marsičem križala. Zakaj pa ni mogla pokojna Avstrija kulturno živeti in se je zadržala? Glavni vzrok je ta, ker ni mogla ali ni hotela rešiti narodnega vprašanja in iti korak naprej. Učitelji pa so tudi tisti, ki morajo producirati kot strokovnjaki v vzgoji idej, ali pa črpati iz duha časa, kar je trajno vrednega tudi za vzgojo. Tu mora biti boj in morajo priti različna naziranja do pravega razmaha. Ena sama skupna organizacija bi nam to delo ubijala in nas dovedla v duševno lenobo in brezbarvno meglo. Ali naj bi odločevala v kulturnih vprašanjih, ki so bistvo našega delovanja in zato tudi organiziranja, večina in zavozila z brutalno silo vse učiteljstvo v eno strujo? To je ravno v teh vprašanjih popolnoma nemogoče in škoduje tudi večini in šolstvu. Vzgojo oblikuje narodova kultura; te pa ne tvori samo učiteljstvo. Zato se ne sme zapreti v nepristopne trdnjave, ampak mora ostati v živi zvezi z vsemi

* Gangl je skušal v svojem članku rešiti bolj tehnično stran organizacije, Pečjak pa išče idejne podlage. Vprašanje stanovske organizacije ni tako enostavno, kakor bi se zdelo prvi hip. — Opomba ured.

temi sorodnimi silami, črpati iz njih in jim dajati gonilnih idej. In kako naj zastopa učiteljstvo v javnosti svoja načela tam, kjer je treba, da nastopi skupno — organizirano? Kako naj išče stika s sebi sorodnimi kulturnimi činitelji in ljudstvom, da bo moglo ustvarjati, kar je vendar naša prva naloga. Treba bo dobiti tako obliko, kjer bo učiteljstvo najbolj produktivno in nevezano s kompromisi: pusti naj se mu svoboda (smo vendar v svobodni državi!), da se tudi kulturno organizira posebej, če čuti to potrebo. Čas bo izklesal primerno obliko. Zato sem proti temu, da bi stanovska organizacija določala že à priori, da sme učitelj samo kot posameznik udejestvovati svoja načela pri tistih političnih strankah in kulturnih društvih, ki so mu najbližja. Kaj ne velja tudi tukaj, da je v organizaciji moč ideje? In kaj ne bo učitelj posameznik postal lažje strankin privesek, ki ga bo izrabljala in se bo tako oddaljil od svojega vzgojnega smotra, kakor organizacija? In kaj nima ravno učitelj kot najvažnejši vzgojni faktor in probuditelj ljudstva, kar je več ali manj prostovoljno, še svoja posebna stremjenja in ideale? S kako pravico mu smemo torej braniti, da se v tem smislu organizira, če se hoče? Istotako ne moremo ukazovati, katera učiteljska društva naj se razpuste, zahtevati smemo od njih le to, da se reorganizirajo in prepuste vsa stanovska in splošno šolsko-politična vprašanja novi stanovski organizaciji, ki si jo na tem temelju lahko takoj ustanovimo. Dosedanja učiteljska društva (mislim tudi na hrvatska in srbska) imajo še vedno svoje posebne in kulturne naloge.¹ Katera bodo zmožna življenja, bodo obstala, druga bodo razpala že sedaj ali pa ob svojem času. Največ trajnih uspehov prinese še vedno evolucija.

Z velikim zmagoslavjem gre tudi sedaj med učiteljstvom parola: »Proč od političnih strank!« Zdi se mi, da je to le izraz naše žalostne preteklosti in egoistične sedanosti, a ne toliko resnega preudarka. Gre se le za novo orijentacijo. Kdo pa je tisti, ki udejestvuje ideje? Ali ne politične stranke? In če naj bo učitelj »pionir kulture«, »voditelj ljudstva«, kakor zahtevajo, ali naj bo tam, kjer se praktično odloča o našem socialnem, gospodarskem in kulturnem življenju, brez moči? Ne političen agitator in strankin privesek, učiteljstvo je lahko soodločujoči in najodličnejši del stranke. Vsega tega pa ne bo dosegel posameznik, ki bi se sčasoma preveč udinjal stranki, ampak le močno in samostojno organizirano učiteljstvo; ko pa se bomo enkrat organizirali sami na trdnih, zdravih načelih, potem pa organizirajmo ljudstvo, ker to je naše orožje in v tem tiči vsa naša moč. Kaj mislite, da bi še danes moledovali zaboljšanje učiteljskih plač, ko bi ne igralo učiteljstvo v pretekli dobi tako klaverne vloge ravno v političnem življenju? Na eni strani popolna brezbriznost, na drugi politično suženjstvo. Z globljo izobrazbo, boljšim materijalom in dobro kulturno organizacijo se bomo tudi tukaj povzdignili. Vsega tega pa je nam dosedaj manjkalo. V Nemški Avstriji je ljudskošolski učitelj predsednik skupščine, kjer se vendar odloča o važnih stvareh, pri

¹ Dalmatinsko učiteljstvo se je izrazilo v tem smislu. — Opomba ured.

nas pa ga vzamejo kvečjemu v kako enketo. Čaka nas ogromno dela, ki ga pa ne bi mogla izvršiti radi načelnega boja stanovska organizacija. Strniti bomo morali le sorodne duševne sile, ki se ne uničujejo med seboj, ampak le krčepijo. To je predpogoj vsakega pozitivnega kulturnega dela pri tistih, ki producirajo, a ne samo izvršujejo.

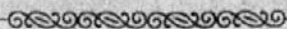
Za vse jugoslovansko učiteljstvo pa se ustanovi lahko skupna enotna stanovska organizacija. Dela bi imela obilo: razna stanovska in splošno šolsko-politična vprašanja, gospodarsko se moramo osamosvojiti in združiti, ker tu tiči velik kapital in samopomoč (učiteljske tiskarne, knjigarne, banka, centrala učil etc.). Razume pa se, da se mora združiti najpreje slovensko učiteljstvo v enotno organizacijo in šele potem pojdimo iskat uspešnega stika s Hrvati in Srbi. Organizacija bi izdajala svoje stanovsko glasilo morda v obliki »Učit. Tovariša«, vse naše sedanje revije pa naj bi ostale zgolj pedagoške (če morejo pač izhajati). Na noben način pa ne moremo zahtevati, da naj prenehajo, kakor se je že slišalo in čitalo. Čim več jih je, tem veselejšo znamenje je to za učiteljstvo. Združiti jih tudi ne moremo, ker s tem bi jih oropali — duš.

Naša prva naloga je sedaj, da se osnuje odsek, ki naj stori to, kar je mogoče: podroben načrt za stanovsko organizacijo. Nato pa se naj skliče zborovanje vsega učiteljstva, ki naj pregleda in potrdi pravila in izvoli odbor, ki bo prevzel vso odgovornost.

Katero pot pa naj bi nastopala druga učiteljska društva v kulturnih vprašanjih pri merodajnih oblasteh? Potom stanovske organizacije ali samostojno — ali pa skupno tam, kjer bi se našel kompromis, drugače pa samostojno? O tem bi se bilo treba pogovoriti. Na vsak način pa naj bi bila v prvem slučaju stanovska organizacija le izvršujoči faktor, razpravljalo pa naj bi se o teh stvareh v učiteljskih družtvih ali krožkih, ki bi predložili svoje sklepe stanovski organizaciji, da jih izvrši. Boljša pa bi bila druga pot.

Predvsem bi še pripomnil: Ne kopirajmo vendar drugih organizacij in si jih ne postavljajmo za zgled. To je za nas preponiževalno, ker s tem kažemo le svojo majhno izobrazbo in nemoč, ustvariti kaj iz sebe samega — po lastnih potrebah. Smo učitelji, poglobimo se v svoje naloge in na tem temelju se organizirajmo — po svoje. Prepričan sem, da bi se tudi mizarji takoj drugače organizirali, če bi imeli vršiti naenkrat kako kulturno delo. Sedaj so pač lahko samo stanovski in strokovni, ker drugih nalog stan itak nima.

Zavedajmo pa se že enkrat, da gre sedaj za gmotno in duševno povzdigo tisočerih, zato ne cepimo moči tam, kjer ni potreba; na drugi strani pa zopet ne moremo in ne smemo žrtvovati svojih načel ali se jih ogibati v dosego ljubelega miru, ampak jim moramo pustiti svobodo oblikovanja. Učiteljstvo ima poleg materialnih potreb tudi duševne, ki mu šele dajejo višjo življenjsko vsebino.

Otrok in družina.

F. Fabinc.

Šola bi prevzela preveliko delo in bi se ne zavedala svoje odgovornosti, če bi si ne bila vedno na jasnem, da nikakor ne more prevzeti vsega vzgojnega in poučnega dela. Kakor pripade poučni del v veliki večini šoli, v tisti meri pa v vzgojnem oziru izvrši šola le neznatno množino ogromnega in prevažnega vzgojnega dela. Treba pa je tudi poudariti, da je dober pouk mogoč le v zvezi z dobro vzgojo. Med najznamenitejše dneve vsakega človeka — vsaj pri kulturnih narodih — spada dan šolskega vstopa. Koliko pričakovanja, nepozabnega veselja in hrepenenja vzbudi pri otrocih in starših, polno radovednosti in zanimanja pri učitelju, za otroka, učitelja in starše pa prinese mnogokrat tudi — razočaranje. Po par tednih prične otrok duševno zaostajati, pokaže se duševna in telesna pomanjkljivost — učiteljevemu delu se postavi zavora, ki ustavi voz. In če sedaj učitelj zasleduje vzroke, ki so voz ustavili, najde, da so vzroki temu pojavu izven šole, na domu otrokovem. Sodi objektivno in uvidel boš, da družinske razmere šolskih otrok predvsem ovirajo ali sploh onemogočujejo tvoje delo. Ugotovil boš to dejstvo in obenem spoznal, da je tudi šolskemu delu podlaga urejeno življenje družine. Potem šele, po tem spoznanju je mogoče prav ceniti pomen drugih vzgojnih činiteljev, ki naj podpirajo šolo pri vzgoji in indirektno tudi pri pouku. Naj danes opozorim samo na nekatera dejstva, ki naravnost silijo, da obrnemo prav posebno pozornost na predšolsko dobo šolskih otrok, na oni čas, ko je otrok še v okrilju družine, ki stavi prve temelje bodoči življenjski vzgoji. Če ugotovimo vse, kar že v družini zakrivi, da pozneje otrok ne more napredovati v smeri, ki mu je bila morda načrtovana ob njegovem rojstvu, bo lahko pokazati vsaj na najvažnejša sredstva, ki naj odstranijo vse, kar bi oviralo otrokov duševni in telesni razvoj.

Že dr. Derč je letos v svoji brošurici »Dojenček« opozoril na veliko socialno zlo, ki se je razpaslo po naših družinah, ker so pričele matere opuščati dojenje lastnih otrok. Ni najhujša posledica tega samo velika umrljivost otrok, na katero zlasti opozarja zdravnik, še večja se mi zdi z vzgojnega stališča krivda takega početja vsled posledic, ki nastanejo za duševni in telesni razvoj otrok. Kdo je do danes statistično ugotovil vpliv oslabelega telesa na duševno delo v šoloobvezni dobi? Koliko boleznih bi izostalo, če bi bilo redno družinsko življenje, v družini dovolj pouka in smisla za vzgojo. Anemija in angleška bolezen, kako daleč segata v šolo, da se tega niti ne zavedamo in tudi ne vemo, da imata svoje korenine v družini. Morda ne vsi, a večina učiteljstva morda niti ne ceni dovolj visoko važnosti zdravnika v tem oziru, kakor tudi najbrž še zdravnik ni uvidel tesne vezi, ki družijo zdravnika in učitelja. In vendar je tu temelj, na katerem bosta oba morala zidati, če hočemo, da si vzgojimo zdrav in čil rod. Oba v družino, iz katere naj raste zdravo življenje za šolo in iz šole ven v narod, cerkev in državo. Kako gospodarijo med otroci nalezljive bolezni,

je vobče znano. Stvar zdravnikov je, razpravljati o zdravljenju bolezni in varstvu proti njim. Vzgojitelja pa mora tudi zanimati, kje je iskati vzroka nastalim boleznim in razpravljati o posledicah infekcijskih bolezni. Postanek bolezni povzroči mnogokrat družina, šola pa mora nositi posledice v obliki nerazvitega, pohabljenega ali bolehnega otroka. Akutnim nalezljivim boleznim ne sledi samo visoka umrljivost otrok, ki jo bo vsak prijatelj zdravega družabnega organizma globoko obžaloval, nevarne so te bolezni še bolj radi posledic. Posebno čutila nosijo le prevečkrat občutno škodo. Spomnimo se samo na škrlatinko, difterijo i. t. d. L. 1900 je bilo v Nemčiji 16·10/0 gluhonemih radi nalezljive bolezni. Vpliva na duševni razvoj pa sploh ni bilo mogoče dognati in izraziti v številkah. Kje je potem še tuberkuloza! 500/0 otrok, ki vstopijo v šolo, je inficiranih po tuberkolih. Škrofuloza je še najmilejša oblika te bolezni, ki se pojavi pri otroku, ki je okužen. Še mnogo drugih bolezni je, ki ogrožajo otrokov razvoj in jih nikakor ni mogoče na tem mestu obravnavati. Številke mnogokrat več povedo kakor najživahnejša beseda, zato naj jih navedem. V Charlottenburgu so preiskali l. 1912 1891 dečkov in 1787 deklic, ki so jih razdelili v štiri zdravstvene razrede in sicer:

	dečkov	deklic
1. razred, otroci brez napak	9 0/0	9·20/0
2. razred, otroci z neznatnimi napakami	39·40/0	39·60/0
3. razred, otroci z resnejšimi izvidi	46·40/0	45·10/0
4. razred, ki jih je označiti za bolne	5·20/0	6·10/0

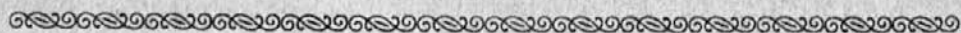
Le 90/0 zdravih otrok in nad polovico z znatnimi napakami. Pri zdravniški preiskavi so ugotovili:

	dečkov	deklic
Slabokrvnost	22 0/0	23 0/0
Škrofuloza	21·30/0	19·10/0
Angleška bolezen (rahitis)	17·10/0	17·90/0
Bolna hrbtenjača	17·20/0	17·30/0
Bolna pljuča	4·70/0	3·20/0
Bolno srce	4·40/0	4·90/0
Bolezen drugih organov	2·90/0	1·40/0
Bolezen na koži in na laseh	3·50/0	3·30/0
Bolezen ust in nosu	17·10/0	20·20/0
Bolezen zob	30·70/0	37·90/0
Bolezen na govornih	7·20/0	7·70/0
Bolezen ušes	2·50/0	2·90/0
Bolezen sluha	4·60/0	5·50/0
Bolezen oces	6·30/0	5·30/0
Natančnost pogleda	6·80/0	8·10/0
Bolezen živcev	6·10/0	4·60/0
Druge bolezni	1·60/0	4·30/0

Kako in v koliki meri vpliva vse to na naše šolsko delo? Zanimivo bi bilo dognati in izraziti v številkah. Nič manj zanimivo pa je vprašanje,

v koliko je udeležena na tej prežalostni socialni resnici družina kot prva naravna otrokova vzgojiteljica, ki v 90 slučajih od 100 ovira in otežuje naše šolsko delo.

Kakšnega pomena je družina za duševni in nravni razvoj malega otroka? Ali je potrebno, da to doznamo in upoštevamo za vzgojo in pouk? Morda je v tem oziru vpliv še večji in posledice za šolo še dalekosežnejše. Upoštevajmo samo vpliv družine, oziroma družinske vzgoje na celega otroka. Osamljen otrok, ki mu doma manjka vsakega duševnega gibalca, pride v šolo z nerazvitimi čutili, popolno jezikovno nezvežbanostjo, duševno len in brez vsakih občutkov za okolico. Kaj hočeš napraviti s takim otrokom v šoli? Smisla za socialno življenje že med otroki manjka. Ako se mu žrtvuje šola, trpi večina drugih, ki so prišli morebiti iz boljše okolice. Še slabši je otrok, ki je prepuščen ulici in cesti. Vzrok takim pojavom pa so v prvi vrsti gospodarske razmere staršev in pomanjkanje stanovanj in materina zaposlenost izven družine. Morda bi se zdelo navidezno, da v naši, večinoma agrarni državi nimamo te socialne bolezni. Toda treba je samo globlje pogledati. Ljubljana ni veliko mesto, a ima svoje Predovičevo selo, Šiško i. t. d., imamo tovarniške kraje kakor Jesenice, Zagorje, Hrastnik, Trbovlje i. t. d. Absces se širi tudi po zdravi okolici. Stanovanjska beda zelo globoko sega v naše šolsko delo, na to naj bo enkrat naše učiteljstvo opozorjeno. Ne samo, da je bilo nešteto nalog že v mirnih časih slabo in površno spisanih, da so družinske razmere naravnost ovirale šolsko delo, že vse duševno orodje otrokovo je bilo vsled tega pokvarjeno. Na zdravstvene razmere tu niti ne opozarjam. Najhujše zlo je dejstvo, da se mora družina zaradi otrok potikati po tesnih stanovanjih, ker otrok ne marajo nervozni gospodarji. Toda označeni so le nečastne izjeme. Važno pa je, da opozorimo samo na nekatere najhujše izrastke stanovanjskih razmer, ker šele potem nam bo mogoče presoditi pomen družine, ki pokaže, da je dobro in uspešno šolsko delo mogoče edino na temelju dobrega in urejenega družinskega življenja. V tem, bi rekel, je nekaj filozofije šolskega dela. (Dalje.)

O bistvu in smotru vaje.

Fort. Lužar.

Za zaželjeno dovršenost in trajnost kake duševne predstave ne zadošča vselej enkratni vtis, stik ali vpliv zunanje sveta, zato se mora to v duševnosti šele utrditi v nekem času s kakim večkratnim ponavljanjem. Nekaj navadnega je torej, da tolikrat srečamo pri vseh učnih predmetih navodila o važnosti vaje, n. pr. vaja stori mojstra, repetitio est mater studiorum i. t. d. Istotako se pri premnogih stvareh govori o nekem sklepu (zaključku) vaje, ali kakor pravimo, o neki (stalni) navadi ali (večji) privajenosti, n. pr. o navadi ali privajenosti zgodnjega okrepcujočega vstajanja.

Važno dejstvo vaje, da se ž njo vsako delo lažje, hitreje in popolneje izvrši, nam predočuje tudi že otrok, ko premaguje z večkratnim izboljševalnim obnavljanjem prve poizkuse govorjenja.

Dejanje, ki se vsaj še enkrat izvrši, je ponovilo, večkratno ponavljanje vaja, iz te pa nastopi (s ponaljavjočimi vtisi pomnožena) navada. Odločilni so pri vaji gotovi pogoji, naravni notranji nagibi in smotri. Ako predeneš kako reč, ki je bila dolgo časa (več mesecev, več let) na istem mestu in si jo mnogokrat rabil, se ti pozneje še večkrat rado pripeti, da vsled neke neznane trajne sile — navade nehote nekaj (»v zmoti«) pogršaš, oziroma zaideš na prejšnje mesto. Ljudje, ki so vajeni ropota, niso (vsaj nekaj časa) prav zadovoljni, ako postane krog njih vse mirno. Vsakdo ve, kako se povsod trdno vzdržujejo od rodu do rodu privajene šege in posebno, kako se upira narodna govorica z neko lastninsko pravico (kot domače narečje) svojemu književnemu jeziku. Sploh nam kaže vsakdanje življenje in zgodovina nepregledno množino s slučajno vajo zelo trajno pridobljenih, vzprejetih ali ukoreninjenih zunanjih vplivov, katerih se pozneje v novih potrebah vsled nekega občega svojstva (zakona) prvotne vztrajnosti ni mogoče izlahka odvaditi, odtrgati ali nadomestiti z nasprotno navado. Zato ima že Herodot navado za »tirana«, Cicero za »drugo naravo«, a Horacij jo primerja novi posodi, ki ima dolgo časa duh po tem, kar se je najprvo v njo vlilo.

Z močjo vaje je najbolj oblagodarjena mladina, zato si ona ž njo najbolj obrazuje in okrepcuje pogumno samozavest in samodelavnost, ter stopnjevaje prilastuje ali pridobiva na lahek način (posebno v obliki posnemanja in pouka) potreben red in potrebne vednosti. Ker 'pa odstranjuje vaja pri mladini v dobrih razmerah kot odvada (negativna navada) z najmanjšimi težavami tudi neprikladne lastnosti, je umevno, da jo cenijo vzgojitelji že od nekdanj za glavno sredstvo vzgojne vlade in primerjajo pomen vaje z neko naravo in z nekimi organskimi izpremembami živalskih in rastlinskih mladih bitij.

Trajno ali ponavljajoče kroženje in pritisk soka na istem mestu napravi polagoma posebno pri mladi rastlini ali živali neko debelejšo nenavadno staničevje, ki se s tako pomnoženo hrano strjuje, oziroma izpremeni v poznejši (starejši) dobi. Ako spomladi primerno ukriviš ravno vejo v gozdu, dobiš na jesen ročno palico, ki se več ne poravna. Telesni deli (udi, organi) se najraje poljubno ukrivijo in razširijo v mladosti, a se tudi večkrat prilagodijo v kako nezdravo smer (n. pr. noge, hrbtenica, oči), ako jih napačno rabimo. Enako se pojavijo s telesnimi vajami na prizadetih udih nove gibljive mišice ter se poživi in ojači ves prejšnji organizem v gibčnosti, razteznosti in moči. Tudi živčna vlakna se bolj razvijejo s pomnožitvijo dražljajev. Šele v teku let se s staranjem izpremeni sestavnost (struktura) in prožnost (elastičnost) mišic, živcev in žil ter izgubi ali izčrpa dovezetnost za nove vaje. Pri mehničnem popravljanju udov (ortopedija) na prelomih, krivinah ali izrastkih koristi vaja (ne da bi bilo treba zato posebno krepke volje), da se z mnogokratnim vztrajnim pritiskanjem in

vlečenjem (gimnastiko) vzbuja, razvija in doseže prava lega udov. Pri tem je eno samo premikanje enako ničli. (Platen, Naturheilkunde II). Moč privajenosti torej ne bi vzklila in se zadevna stvar ne bi intenzivno prilagodila, ako bi bila premalo časa ali premalokrat na istem mestu.

Bistvo duševne vaje pa tiči ali izvira v nekem posebnem ustroju (sestavu) in delovanju živčnih organov ali čutil. V njih rodi vaja neko skrivnostno psihofizično dispozicijo ali sposobnost, da se duša in predmet medsebojno bolj in bolj prilagodita ali združita in sicer najboljše v istem času en predmet.¹ (Dalje.)

¹ Možnost prilagodenja opazujemo večkrat v stvarstvu kot neko posebno nepojmljivo stalno življenjsko združenje, namreč mutualizem (zvezo živali) in simbijozo (zvezo rastlin in živali). Tako se seli rak puščavnik (Pagurus Bernhárdus) zaradi svojega premehkega života v lupine raznih polžev, a na nje skrbno pripne (vselej ko menja hišico) še drugo nesorodno žival nekega morsklega polipa (aktinijo), da ga v skupno korist s svojim hudim orožjem varuje sovražnikov. Sama aktinija pa redi nepriraščeno na sebi še neke rumene rastlinice. Sicer pa že pri domačih živalih opazujemo, kako se večkrat, dasi nesorodne, med seboj privadijo. — Z zadevo dušnega prilagodenja so se bavili mnogi učenjaki. Tako beremo v nemški izdaji Sully-Stimpfl, Handbuch der Psychologie f. Lehrer, o tem še podrobnejša razmišljanja, n. pr. Gedächtniskraft als Gewohnheit, Gewohnheit und Anpassungswachstum, Bewegung und Gewöhnung, Übung der Sinne, des Gedächtnisses und der Phantasie i. t. d.

Delo v luči krščanstva.

Dr. Martin Mikulka. Iz češčine Albin Lajovic.¹

Delo in življenje.

(Dalje.)

Kdo si more misliti ptiča brez letanja in premikanja? Kdo si more predstavljati leva ali orla, ki ne bi iskal plena? In vendar hodi toliko ljudi brez dela po božji zemlji; če uvažujemo, da je človek obdarjen z razumom, potem se ne moremo načuditi, da se ne more prepričati o potrebi in dolžnosti dela. Res pravijo mnogi, da obstoja ravno v tem njegovo povišanje nad drugimi stvarmi, ker si slajša življenje, in ker si more poleg tega brez posebnega truda pridobivati kruha. V tej točki ne moremo soglašati z onimi, ki se ponašajo s takim delom. Življenje se prikazuje vedno v dejanjih, in ne v samem uživanju življenja. In če pripovedujejo o vestnih roditeljih, trudečih se za lažje življenje svojih otrok, hočejo reči samo to, da skrbe za to, da bi njihovim otrokom ne bilo treba delati z rokami, temveč z duhom; toda nočejo jih vzgojiti za brezdelno življenje. Niti kralj niti berač ne bi smela živeti brez dela in truda. Če je dal Stvarnik ljudstvu postavo: V potu obraza si boš služil svoj kruh, potem veljaj ta postava

¹ Iz revije »Vychovatelské Listy«. V Olomouci 1919. Nákladem Matice Cyrilometodějské. Redaktor dr. Kratochvil.

za vse brez izjeme, in le v tem pogledu se lahko malo popusti, da se smatra duševno delo za trud manjše vrste. Toda delati bi moral vsakdo, in vzgoja vsakogar bi morala biti taka, da si zna pomagati tudi tedaj, kadar sta ga obiskali nadloga in nesreča, ki sta mu uničili njegovo premoženje. To pravilo naj se povsod in vedno spoštuje, vsak človek naj se posveti kateremukoli poklicu, ki ga lahko preživlja, kadar je potreba. »Nobeno življenje ne bodi brez haska, samo če bi lastnik sam tako hotel. Moremo boljšati in dvigati ne samo sebe, ampak tudi druge. Moremo sebe in druge napeljavati na pravo pot. To pa je mogoče le tedaj, če se potrpežljivo poslužujemo svojih nravnih in intelektualnih zmožnosti.« (Dr. S. Smiles, Delo in življenje, str. 6). Delo je lahko najrazličnejše, a njemu mora biti posvečeno slednje življenje. Sv. Bernard pravi: Človek je rojen za delo; če se izogiblje delu, ne vrši, za kar se je rodil. Kaj odgovori nekoč Njemu, ki ga je poslal, ki mu je ukazal delati? (Deklam. in evangelij, št. 23, str. 27.)

Razume se, da moramo pošteno delati. Človek je člen družabne ve-rige, je obvezan navzdol in navzgor za gotovo delo, da tako izpolni mesto, ki si ga je izbral sam in ki mu ga je določila družba. Ono delo, ki nam ga naklada naš poklic, imenujemo dolžnost. Vestnost pri vršitvi dolžnosti je za človeško družbo tolike važnosti, da bi se slednja ne smela bati nikakih žrtev, samo da si vzgoji vestne člane. Prava vestnost je nemogoča, dokler se člani samo z naravnimi vzroki navajajo na njo, medtem ko se nadnaravni puščajo v nemar; zakaj le ti slednji vzbujajo notranjega človeka k vestnosti in plemenitijo njegovo delo. Da je bil naš vzor Jezus Kristus pokoren svojemu Očetu do smrti, da je ljudstvo od Boga, da njegova previdnost odkazuje vsakomur svoje mesto, na katerem naj služi Bogu, da daje On vsakomur moč in silo, da izpolnjuje svoje dolžnosti, da se bode izpolnjevanje le-teh upoštevalo pri sodbi, vse to biča vestnost mnogo bolj kot naravne izpodbude, ki so že marsikoga prevarale, če se je preveč zanašal na njo. Zato si ne moremo misliti zanesljivega človeka, vršečega idealno svoje dolžnosti, brez naboženske vzgoje, brez vere v Boga, ki je vseveden in neskončno pravičen, brez ljubezni in vdanosti v njegovo sveto voljo, ki ravna svet in korake vsakega po svoji modrosti.

Delo in trpljenje je darovanje samega sebe Bogu. »Človek ne ljubi dela. Laska mu samo dejanje, ki povzroča njegov napuh in odganja dolgočasje. Paskal je to pozoroval. Človek se čuti nesrečnega; zakaj neka nemilost ga je vrgla v veličasten grad, kjer ga obdajajo vse radosti in časti, a kjer mu manjka le kopica nečimernikov, ki bi mu branili misliti na samega sebe. Resnično ljubimo delo komodnosti, ki, kakor pravi Mme de Staël, dela odpočitek zanimivejši, ki nam brez posebnega truda nudi zadoščenje, da držimo v rokah vojke vsega sveta. Lenobno delo razkazovanja je, ki nas zapeljuje; kakor hitro pa bi moralo nastopiti resnično delo, naj si bo telesno ali duševno, tedaj ga skušamo zvrniti na druge rame čim najpreje.« (Lacordaire, Konferenčni govori, str. 69.) Vršiti li človek resnično

svoje delo, potem se žrtvuje temu, ki mu je pridellil delo in trpljenje kot spremljevalca življenja in sla boljše bodočnosti.

Toda mnogi se prerekajo o ceni dela, na katero zidajo svoje božanstvo. Delajo, da bi jih ljudje videli in častili, da bi za seboj pustili spomin poznim rodovom. Delajo za svojo čast in slavo, da bi bliščalo njihovo ime med učenjaki in umetniki, med bogatini in dobrotniki, ali to delo, ki ga ne vodi pravi nagib, je navadno nečisto, je preračunjeno in zato ljudstvu več škoduje, kakor koristi. Trajno ceno in blagodejni vpliv ima tak trud, pri katerem pozablja delavec na sebe in dela iz ljubezni do Boga, zato ker On tako hoče, da se širi njegova čast in slava.

Ni treba zopet posebej poudarjati, da drugi zopet ponižujejo delo in ga smatrajo za sramoto, saj ljudstvo je vajeno vsakojakih skrajnosti. Ne-poštenje samo je sramota, pošteno pridobivanje zemskih potreb more človeka le povzdigniti in mu pridobiti vsestranskega spoštovanja. Samo delo z nepoštenim ciljem vtiskuje delujočemu na čelo žig sramote in neplemenitosti.

Vsako delo imej svoj smoter! Moja misel pri tem je, da naj niti kmet ne dela, preden si ni na jasnem, zakaj, za koga in iz kakih vzrokov da dela, niti tovarniški delavec, niti uradnik, niti učenjak in umetnik naj se ne spuščajo do dela brez notranjega premišljevanja o delu, o svojem poklicu in svojih dolžnostih. Samo smotreno delo, ki smo ga danes začeli, moremo resnično nadaljevati jutri in v naslednjih dneh, in le tako se morejo vsa dela, vse trpljenje, ki napolnjujejo naše življenje, zlitii v organično celoto z vzorom na skupno smotrenost vseh naših dejanj in nehanj. In le tako delo pomaga človeku od uspeha k uspehu, le tako delo ga razveseljuje, dela njegovo družabno nalogo mii in lahko, zakaj ono ga dviga nad neprijetnosti in vsak dosežen uspeh vzbudi v njem togo in nado po novem in še večjem. Če bi ljudje urejevali svoje življenje po načrtu, če bi si takoj na pragu začetka izvolili način, s katerim hočejo doseči uspehe, potem bi bilo mnogo onih, ki bi se bili resnično izkazali. Delo bi nam prešlo v navado, navada raste s starostjo, tako da bi se delujoči sploh ne mogel več omejiti. Ko je tožil Petrarca škofu Cavaillonskemu o svojem slabem zdravju, je škof takoj spoznal pravi vzrok in prosil Petrarco, naj mu da ključee od svoje delavnice. Petrarca je privolil, toda zdržal je samo tri dni. Preden so minuli, je prišel pesnik zopet k škofu, proseč: »Dajte mi ključee od moje delavnice, sicer umrjem tu pred vašimi nogami.«

Ali če kdo vpraša, kako to, da ta ali oni več dela, je navadno odgovor, da izvira to iz volje. Volja je oni čudotvorni vrec, ki v značaju pretvarja človeka, ki ga vodi k delu; razume se, da je te volje pri tem ali onem več ali manj treba, kakor so pač naravne okolnosti in nagibi, toda vedno je volja ona gonilna sila, ki nas napravlja za delavne in potrepež jive, če se ji pokorimo in vršimo vedno ono, kar spoznamo kot boljše. Kdor ima več volje, tudi pri manjših zmožnostih več napravi; človek brez volje in bodisi še tako nadarjen je podoben hlapu, ki ga razblini najmanjša sapica in ga pritisne ob zid pozabljivosti.

In naj li je vse življenje uravnano na isti časni cilj, je tembolj potrebno, da zremo pri svojem delu na cilj večni, na kateri se preje pripravljamo tu na zemlji! Slikar je hotel naslikati pomen življenja na zemlji. Napravil je dve sliki, predstavljajoči dva umirajoča. Nad posteljo umirajočih se je krohotal hudič in pisal na steno same ničle, na katere sta morala od sveta poslavljajoča se gledati. Hotel je v nji vzbuditi misel, da nista napravila v življenju nič dobrega, in ju tako privedi v poslednjem trenutku do obupa. Nad posteljo prvega so ostale same ničle, ali v trenutku, ko jih je bila že tudi pri drugem cela vrsta, je pristopil angel in napisal pred ničle enojko. Na obrazu teža se je pojavil blažen mir v Gospodu umirajočega, medtem ko je drugi resnično končaval v obupu; zakaj njegovo življenje je bilo prazno, ni imel dobrih del.

Ni tolažilno misliti, da se nam ob smrti prikažejo naša dela, da jih bomo gledali in občudovali kakor umetniška dela v muzeju, izražajoča voljo božjo, da bodo naša sreča in naš blagoslov. V kakršnem stanu jih najdemo, taka bo naša usoda. A še enkrat pridejo potem pred Sodnika, da jih ponovno preizkusi in upošteva, to je gotovo. Zato naj so naša dela takega kova, da jih sodnik ne spozna za slabe. Ta cilj imej kristjan vse življenje pred očmi in po njem uravnaj vsa svoja dejanja in nehanja; njegovo življenje velja le toliko, kolikor ima dobrih del.

S stališča večnosti je trpeči kristjan prepričan, da je njegovo trpljenje težak plug v železnih rokah Boga, ki ga vodi in ravna, da žariva globoko v trdo ledino, obrača brazde in jih dela dostopne blagodejnemu vplivu milosti božje, dobrih zgledov in navdušujočih besed; a v jeseni bo bogata žetev. Toda tudi najbolešnejša odpornost prinaša človeku blagoslova; zakaj ona izziva njegovo silo, stalnost in razliko v značaju, ter mu na ta način lajša bodoče boje in mu je porok, da dobi novih dragocenosti za krono večnega plačila.

Kdor ima pravi nazor o življenju in trpljenju, kakor ga uči krščanstvo, se ne boji življenja. Zavest, da služi Bogu, kadar se trudi in trpi, da je v velikem domu ljudstva bodisi stolp ali okrasek, ga blaži in povznaša njegovo voljo k žrtvovanju in trdovratnemu boju, ki — o tem je trdno prepričan — konča z njegovo popolno zmagó. »Če bi se zavedali svoje sreče, smatrali bi se za srečnejše kot imamo svetnike, ki žive od svojih obresti; oni ne morejo ničesar več zaslužiti. Nasprotno moremo mi svojo glavnico z vsakim dnem zvišati.«

(Dalje.)

Pouk slabonadarjenih otrok.

Anica Lebar.

Rokotvorni pouk.

(Konec.)

Delo je najvažnejše sredstvo proti nravni pokvarjenosti in brezdelje je začetek vseh pregreh. Zato je vzgoja k delu dalekosežnega pomena. — Delavni nagon je že itak v človeku; potrebno je le, da ga vzgoja razvija in obdrži v pravem tiru. Otrok, ki je telesno in duševno zdrav, je rad zaposlen, kjerkoli in kadarkoli mogoče. Igraje vadi svoje moči, pri tem si nabira izkušenj in raste na ročnosti in trdnosti volje tudi za poznejše resno življenjsko delo.

Slabonadarjeni, večkrat tudi telesno slabo razviti otroci kažejo takoj v prvi dobi že zelo malo veselja do dela (t. j. iger); zato si pridobe tudi manj izkušenj, imajo manj trdnosti volje in ročnosti ter zaostanejo v svojem razvoju čimdalje bolj. In vendar zavisi tudi njihova bodočnost od tega, če so za delo zmožni in priročni ali ne. Zato je pomožna šola že od svojega začetka stavila nalogo, da prav posebno vzgaja svoje gojence za delo. Slabonadarjeni otroci itak nikdar ne dozore za izrecno duševno delo, za študij; zato naj se tembolj usposobijo za telesno delo.

Celoten pouk pomožne šole naj vzgaja za delo, predvsem pa rokotvorni pouk. Ta ima predvsem vzgojno nalogo; da premaža malomarnost, ki je tem otrokom lastna, da odpravi tiho, lenobno posedanje v brezdelju, da z raznovrstnostjo kolikor moč podžiga delavni nagon, na drugi strani pa zabranjuje nestalnost in navaja k vztrajnosti. Delavni pouk naj ustvari samozavest in s tem veselje in voljo za delo. Vadi naj oko in roko ter usposobi za delo celo telo, da postane prožno in uslužno. Vzbuja in vadi pa tudi čut za red in lepoto, pri čemer otrok tudi razmišlja. Delavni pouk ne sme biti enostranski in mehaniški, nego naj otroka vodi, da premišljeno in smotreno začne, nadaljuje in konča svoje delo in najde v tem zadovoljstvo in veselje.

Nikakor pa naj se ne smatra pomožnih šol za nekake pripravljavnice za poznejši poklic. Kakor ljudska šola, ima tudi pomožna šola za cilj, da izobrazí vse duševne in telesne moči, in baš temu vrhovnemu cilju je podeliti tudi delavni pouk. Ta se predvsem obrača na roko, ki je najvažnejši organ za gibanje in tipanje. Saj je skoro ni izkušnje, katere zaznave ne bi posredovalo mišičevje; zato pa je treba uporabiti to dejstvo za vzgojne in učne namene, in prav zato najdemo v modernih šolah delavni pouk v vrsti pravih predmetov.

Nadalje koristi delavni pouk tudi vsemu čutnemu in duševnemu delovanju, ki je v zvezi s čutnimi občutki, ki pa prihajajo uprav preko roke in očesa v notranjost kot optični (barveni) občutki. Kajti povsod, kjer je človek v dvomu o pravilnosti zaznave preko očesa ali ušesa, preizkusi v kontrolo z roko. Pa tudi tam, kjer je čut nepopoln, ga more roka nadomestiti (n. pr. slepci). Po pravici torej imenuje dr. Demoor delavni pouk »važno orodje za izobrazbo inteligence in trajno utrjevanje znanosti v možganih.«

Delavni pouk dviga samostojnost in zanimanje ter navaja k pazljivosti, saj je meja utrujenosti v sprejemanju abstraktnih pojmov pri slabonadarjenih mnogo nižje nego pri normalnih. Potom delavnega pouka pa je ravno možno udejestvovati princip nazornosti na pomožni šoli; kajti samo vizuelna zaznava našim otrokom ne zadostuje, temveč ji je treba odpreti tudi vsa druga pota, kar se zgodi ravno pri delavnem pouku, ko si otrok tako-rekoč sam tvori pojme. Ne smemo pa pozabiti, da je delavni, tvorni pouk tudi za kavzalno (vzročno) mišljenje velike važnosti; ravno ta pouk premosti vzrok in učinek.

Iz vseh teh vzrokov so pomožne šole privzele delavni (rokovorni) pouk v svoj načrt takoj iz početka.

Normalni otrok prinese v šolo množico pojmov in prvotnega znanja, na katero učitelj postavi svoj pouk. Ta duševni zaklad mu je podala domača vzgoja. Z malimi pomožnimi deli v sobi in kuhinji, na dvorišču in v hlevu, na vrtu in polju, v trgovini in pri peku, mesarju, kakor tudi pri varstvu mlajših bratov in sester, se je že vadil raznih manualnih opravkov. Nabral si je že lep zaklad motornih pojmov, ki jih je lahko dalje razvijati. Drugače je pri slabonadarjenih in slaboumnih. Teh v domači hiši ne morejo porabiti. Vsled njih nerodnosti in nespretnosti jih ne uporabljajo za mala domača opravila, ker se jim zdi škoda truda in časa za popravo slabo izvršenega dela. Zato uporabljajo boljše otroke, slabonadarjene pa v brezdelju mine veselje in stopi še ona spretnost, ki jo je morda imel. Ne udeležuje se niti skupnih otroških iger, izločen je od vsakega dela, a s tem tudi od spretnosti zanj ter od zadovoljne samozavesti, ki mu jo delo pripravlja. Zato mora pri teh otrokih rokovorni pouk v šoli vršiti dvojno delo: seznaniti ga z delom in gojiti ter vaditi spretnost zanj. Glavna stran rokovornega pouka je praktična uporaba. Ako otrok ob izstopu iz pomožne šole razpolaga z nekako spretnostjo v eni ali drugi panogi rokovornega pouka, mu je dostop k mojstru kot vajenec mnogo lažji, ker stopi z nekako sigurnostjo v nov delokrog.

Obsežen rokovorni pouk na pomožni šoli ima predvsem svoje pripravljalne vaje. Prva vaja v tem smislu je vaja najnavadnejših opravil, ki so pri teh otrokih kljub svoji primitivnosti zelo neredna in nerodna, kakor: vstajanje, sedanje, hoja, stoja; gibanje rok in prstov; ploskanje, mahanje, nihanje, kroženje, podajanje in sklepanje rok; poraba teh vaj pri oblačenju, slačenju, zapenjanju, odpenjanju, zavezovanju, odvezovanju, umivanju, brisanju; odpiranje, zapiranje predal, vrat, oken; odklepanje, zaklepanje s ključem; dviganje in prenašanje zahtevanih stvari s kraja v kraj; raba žlice, vilic in noža in še mnogo podobnih vaj. Vse te vaje pa so uporaba nazornega nauka.

Ob koncu teh pripravljalnih vaj se takoj uvrste prave rokovorne vaje. K prvim spadajo Fröbelove vaje s stavbenimi kockami, ki se vrše vedno po vsestranskem nazornem pouku kot uporaba. Polaganje palčic služi za tvoritev poznanih predmetov iz nazornega nauka v ploskovni smeri. Na ta način izgotovljeni liki se tudi rišejo.

Daljnja vaja je nizanje steklenih korald v raznih barvah na niti, najprej v eni barvi, potem v dveh in treh menjaje. To je poleg vaje rok in oči tudi vaja v določevanju barv in posreden pripomoček za računstvo. V ta namen služi tudi pletenje raznobarnih papirnatih trakov v pisane vzorce.

Prihodnje delo rokotvornega pouka je gubanje raznih likov iz papirja, n. pr. robec, pismo, okvir i. t. d. iz kvadratnega papirja; vojaška kapa, čoln i. t. d. iz pravokotnega, in še množina drugih stvari, ki napravijo otrokom mnogo veselja.

Nadaljnje delo je izrezovanje in lepljenje. Izrezujejo se razni liki po gubah, pa tudi po obrisih, in to največ pri življenjskih likih. Pogosto se za to porabijo razni cenovniki. Rabijo se tope škarje, da se nerodni otroci ne sunejo. Vse to izrezano se pobarva s prikladnimi barvili ter si otroci prilepijo v poseben zvezek. — Pravo lepljenje se vadi na raznih delih, kakor: verige iz barvastega papirja za božično drevo, zastavice, papirnate vrečice, mape, okvirji, košarice i. t. d., kar služi vse v praktično uporabo.

Izšivanje je tudi posebna vaja rokotvornega pouka. Na kartonu nastajajo pri tem delu liki iz volne preko luknjic, ki značijo obris predmeta. Karton preluknja in označi obris navadno učitelj, pozneje spretnejši učenci sami. Kot uporabe teh vaj se dado kaj lepo izgotoviti trakovi za namizne prtice, podstavki za svetilke in vaze, mape i. dr.

Posebno dobra vaja rokotvornega pouka je modeliranje iz ilovice. Sploh je modeliranje višek osebnega opazovanja, saj pravi Aristotel, da človek le to ume in zna, kar more sam narediti. Vsestransko opazovanje predmeta, ki naj se modelira, se izvrši pri nazornem nauku. Otrok mora določiti velikost in vnanjo obliko predmeta, kar mu pogosto dela mnogo težav. Zato mu učitelj pomaga z raznimi vprašanji, ki privedejo otroka do pravega. Veselje pri tem uspešnem delu je pri otrokih posebno veliko. Izhodišče modeliranih oblik tvorijo tri osnovne oblike: valj, krogla in kocka. Iz valja nastanejo: valjar, cigara, rog i. t. d.; iz krogle: jabolko, krompir, oreh, jajce, hruška, gnezdo, čebula i. t. d.; iz kocke: škatla, zaboj, omara, hiša i. t. d. Tu se pokaže včasih prav posebna iznajdljivost otrok. Dobro izvršeni predmeti se posuše, pobarvajo in postanejo na ta način prav slični onim predmetom, ki jih predstavljajo.

Ponekod je na pomožnih šolah vpeljana tudi kartonaža na višji stopnji. Otroci se tudi navadijo rabiti žreblje in kladivo ter izdelujejo lične zaboje, okvirje in podobno. Včasih se vadijo tudi v obdelovanju lesa in železa. Na višji stopnji pleto tudi slamnate predpražnike in stole, vežejo krtače in pleto iz vrbovja košare. To delo poučujejo navadno mojstri.

Deklice se poleg tega dela vadijo v ženskih ročnih delih, na višji stopnji zlasti v šivanju na stroj in raznih gospodinjstkih delih.

Zelo priporočljivo je tudi strojepisje in delo na vrtu.

S tem je končano poročilo o pouku slabonadarjenih otrok. (Glej letnik 1918: 34, 64, 85, 107, 130 in 1919: 37, 66, 94.)

Učni načrt za ljubljansko pomožno šolo je odobrila okrajna učiteljska konferenca v Ljubljani 25. maja 1911. V celoti se je delalo po tem načrtu

in po poročilih, ki so jih prinašali tozadevni strokovni listi, ker je okrajna učiteljska konferenca pri odobritvi učnega načrta pristala na to, naj se praktični nasveti takoj uporabljajo.

Treba bo pa še privzeti praktične izkušnje pomožnih šol izven naše države, četudi niso slovanske in prenoviti ter preurediti učni načrt po modernih časovnih razmerah.

Kultura in književnost.

Stanko Premrl, Solnčna pesem sv. Frančiška. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, cena 6 K. Imenovano delo smemo imenovati koncertno skladbo prve vrste, ki bo žela uspehe, kjerkoli jo bodo izvajali. Glavni stavek, ki se trikrat ponavlja, je mogočen in silno poln, poleg tega pa ne preveč težak, tako da ga lahko vsak boljši podeželski zbor obvlada. Mnogo težji so stavki solistov, baritonov in sopranov, ki so globoko zamišljeni, v postopku težki, za predavanje pa jako hvaležni. Včasih se zdi, kot da so vendarle še z ozirom na besedilo premalo izražajoči, premalo globoki. Mogoče napravi ta vtis le klavirsko spremljevanje, zakaj klavir se mi ne zdi sposoben izraziti to, kar je hotel poudariti skladatelj, orgle bi to opravile mnogo bolje, ker, če se ne motim, se bode »Solnčna pesem« največkrat izvajala pri cerkvenih koncertih, in gotovo ima skladatelj prirejeno tudi spremljevanje z orglami. Učiteljem-pevovodjem delo toplo priporočamo.

Slava sv. Križa, pet pesmi za postni čas od istega skladatelja, zavzema odlično mesto v naši cerkveni glasbeni literaturi. Kolikor poznam petje po naših deželskih korih, lahko rečem, da so Premrlove skladbe, bodisi obhajilne ali katerekoli, vedno na dnevnem redu. Pevci ljubijo njegovo melodijozno izvajanje, globoko občutenje in krasno podajanje, zato se z veseljem uče njegovih skladb. Pričujoča zbirka se mnogo uporablja zbog teh samih vrlin, ki sem jih pravkar omenil. Vsem korom jo prav privoščim.

Albin Lajovic.

Zvonček. List s podobami za slovensko mladino. (Naročnina 10 K.) Leto XX. St. 1. in 2. Vsebina: Janko Leban, Jugoslaviji, pesem; Marija Zopfova, Domači grudi, pesem; Andr. Rapé, Mali Jugoslovan, pesem; Janko Leban, Prijatelju tolažniku, pesem; Tone Gaspari, Prvo srečanje, povest; Dr. F. Kogoj, V spomin Valentinu Vodniku; Cvetinomiški, Dehor in lisica, basen; E. Gangl, Dekletcu, pesem; Ta pa ni zmrznjenec, podoba; Milan Puželj, Povodnjak, pripovedka; Tone Gaspari, Korotan, pesmi; V. in Fr. Rojec, Prstan, čarobna pravljica dvodejanka s petjem; Iz kraljestva pravljič, podoba; Niko in Riko se zabavata s svojo kraljico, podoba; Janko Leban, Tolažba, pesem; E. Gangl, Veverka in dete. — Nebo in zemlja. — Vrt in polje. — Ponos in poklon. Pesmi. Ivo Trošt, V mejah Jugoslavije, povest; Boleslav, Pozna zima, pesem. Dragotin Humek; podoba. Fr. Palnak, Četveronožci v našem gozdu; s 5 podobami. Ivo Trošt, Joj, škoda! Povest. Tone Gaspari, Pesmi invalidov. — Pouk in zabava. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — V dvajseto leto.

Zvonček je simbol pomladanskega vstajenja narave. Letos ima lahko dvojni pomen. Vstala je naša Jugoslavija, vstane pa naj tudi nova mladina. Kadar pogledam v otroško oko, se mi zdi, da šele vstaja domovina, da se še pravzaprav ni porodila, ker vsi stari smo oprášeni od mučne poti, ki smo jo napravili pod prejšnjo pezo trpljenja in zaničevanja. Ilustrator Humek je na prvi strani ob pesmi »Jugoslaviji« strel polno roko zvončkov, belih in na-

pol razcvetelih, naši mladini. In na vseh straneh se poklanjajo zvončki in pokukavajo med otroškimi glavicami. Upravi naj ne bo žal za stroške, ki jih je imela z ilustracijami. Listu so vdahnile pol življenja. Zgodovinar slovenske mladinske književnosti ne bo mogel preko Gangla, da bi ga ne omenil med prvimi. Veliko je že povedal naši mladini in mnogo jih je govorilo po njegovi zaslugi. Listu želim, da učaka še častitlivejši jubilej, kakor je dvajsetletni.

F. Fabinc.

Nov učni pripomoček za pouk zgodovine je »Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov«, ki jo je spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru. Poverjeništvu za uk in božičastje v Ljubljani jo je z odlokom z dne 28. marca 1919, št. 1457 kot učni pripomoček srednje- in ljudskošolski mladini priporočilo. Cena 1 K, po pošti 1 K 20 vin., pri naročbi nad 50 iztisov dobe gg. učitelji in učiteljice 10 % popusta. Razpošilja jo pistalelj Matija Pirc, profesor v Mariboru.

Ob prihodu regenta Aleksandra v Slovenijo mora vsak učenec poznati zgodovino naše vladarske rodovine Kara-

gorgjevičev. Edini učni pripomoček v tem oziru je zdaj Pirčeva »Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov«, ki je izšla pred kratkim.

Dr. Korošec o ureditvi šolstva. Iz Beograda poročajo dne 2. marca (JDU.): »Epoha« priobčuje razgovor z ministrskim podpredsednikom dr. Ant. Korošcem o ureditvi našega šolstva. Dr. Korošec je zagovarjal demokratične zahteve po temeljiti reformi našega šolstva. Nova generacija ne sme več poznati analfabetov. Na deželi se v ljudskih šolah namerava uvesti za dečke obvezni pouk v poljedelstvu, za deklice pa v gospodinjstvu. Vsak otrok se mora seznaniti v osnovnimi pojmi higijene. Pouk v šolah se mora izpopolniti. Uvesti se mora francoščina in angleščina, da se bomo mogli naslanjati na zapad kulturno in gospodarsko, kakor se sedaj že politično. Tudi z Rusijo bomo morali iskati novih zvez. Dr. Korošec je poudarjal, da je tudi na polju učiteljstva treba iskati temeljitih reform. Osnovati je treba čim večje število učiteljskih in pa strokovnih šol, zlasti za poljedelstvo, obrt in trgovino. — Nujno potrebno je, da se poddržavijo vse šole.

Zapiski.

Anahronizem. Čuje se, da hočejo humanisti na vsak način spraviti latinščino tudi na realko in celo na meščansko šolo. Utemeljujejo to s tem, da se dijak šele v višjih razredih odloči za svoj poklic, in če si izbere takega, pri katerem rabi latinščino, si ne more pomagati, ker se je ni učil. Mi smo pa glede latinščine takega mnenja, da naj ostane to na gimnaziji in še tam naj se omeji le na kaki dve uri na teden. Prične naj se z njo šele na višji gimnaziji, ko imajo dijaki sposobnost za ta pouk. Latinščina spada v staro šaro. Sedaj živimo v dobi praktičnega znanja in treba se nam je učiti živih jezikov in pa predmetov, ki jih v življenju res potrebujemo, to so fizika, matematika, naravoslovje in risanje.

Uradniki latinščine ne potrebujejo. Tisto latinščino pa, ki jo potrebujejo zdravniki (in brez nje se da tudi shajati), juristi, naravoslovci in zgodovinarji, se je prav lahko nauče na višji gimnaziji z malimi urami, klasični filozofi pa naj se je uče na visoki šoli. Ne gre pa, da bi zaradi par klasičnih filologov moralo na tisoče dijakov tratiti čas in si ubijati glavo v toliki meri z nepotrebnim mrtvim jezikom. Duhovniki se je naj uče v semenišču; sicer pa jo bodo tudi lahko pogrešali, če se uvede slovansko bogoslužje. Da bi se pa uvedla na realkah in na meščanskih šolah, pa kar najodločneje protestiramo, saj imamo starši menda tudi kako besedo. Naši inženjerji so že gore prestavili in sploh izvedli za človeštvo po-

trebne, bistroumne naprave, a vse brez znanja latinščine. Po njih načrtih delajo obrtniki in delavci, pa tudi brez latinščine. Če pa mislite, da se rabi latinščina za to, da se more razumeti po časopisih par tujk latinskega kova, se pa zelo motite. Imamo na razpolago slovarje. Sicer se pa ogibajmo tujk in pišimo raje v svojem razumljivem jeziku, pa bo vse v redu. Torej: latinščina naj ostane na gimnaziji, drugod jo odločno odklanjamo. (»Jugoslavija« z dne 16. aprila t. l., št. 94.)

Upoštevajmo pri reformi šolstva! K sklepu moramo pripomniti še nekaj glede strokovne izobrazbe naših poljedelcev. Potreba je tukaj popolnoma jasna, vprašanje pa je, kako bi se ji dalo odpomoči. Da bi imeli povsod dovolj kmetijskih in drugih strokovnih šol, na to bomo še dolgo čakali. Marsikoga sreča tudi pamet šele pozneje, ko doraste in ko mu ne kaže več sesti nazaj na šolsko klop. Vendar bi bilo škoda take ljudi prepustiti samim sebi. Skrbeti je treba, da se tudi njim nudi prilika, da se nauče, kar rabijo za svoje življenje. Zato bi bilo zelo važno, da se pritegne k temu pouku vse ljudsko šolsko učiteljstvo. Od vsakega — vsaj od naraščaja — naj bi se zahtevalo, da se v eni ali drugi stroki, ki ima pomen za praktično gospodarstvo, primerno izobrazi. Vsak tako izobražen učitelj naj bi potem otvoril v svojem kraju ob primernem času strokovne tečaje. Taki tečaji naj bi bili plačani in — če krajevne razmere to dopuščajo — za učitelja obilgatni. S sistematičnim poukom v takih tečajih bi se lahko dosegli najlepši uspehi. Učiteljstvo bi pridobilo na ugledu, strokovno izobraževalno delo med ljudstvom, ki ga strankarska izobraževalna organizacija itak ne more prevzeti, pa bi se vršilo po načrtu, tako da bi res lahko rodilo dobre sadove. Tu čaka naše učiteljstvo obilo dela, in potrebno bi bilo, da bi se pri reformi učiteljšč tudi to upoštevalo.

(Dr. A. Gosar, Pripomnje k našemu agrarnemu vprašanju, »Slovenec«, dne 3. aprila t. l., št. 76.)

Zakaj ne šolski upravitelj? Z besedo »upravitelj« označimo nekaj, česar ne mo-

remo združiti z delom, ki ga ima šolski upravitelj. Lahko je reči: poštni upravitelj, tovarniški upravitelj itd., ker pri vseh podobnih poklicih si predstavljamo, da imajo označeni upravitelji opraviti z mrtvimi akti in predmeti, njihovo delo je nekako mehanično, ki se vrši po določenih predpisih. Toda šolski voditelj ima opraviti z življenjem, njegovo delo je predvsem duševno in nikakor ne upravlja samo šolskega premoženja ali rešuje došle dopise. Vsaka šola mora tvoriti individualiteto, ki poleg splošnega šolskega značaja obsega tudi svoje posebnosti. Zato je treba osebnosti, ki daje smer duševnemu delu dotične šole. Izraz »šolski upravitelj« je zelo nesrečen in znači nekaj, česar šolski upravitelj dejansko ne izvršuje, ali vsaj v glavnem ni označiti za njegovo najvažnejšo nalogo. V označbi šolski voditelj je najlepše izraženo opravilo šolskega reprezentanta.

Šolske maše. Obilo papirja se je že popisalo in se ga še obeta popisati radi šolskih maš. Če pa o neki stvari le preveč govoriš in pišeš, postane vsakdanja in mnogokrat ravno raditega nepriljubljena. Zadnji čas je zopet zašumelo med učiteljstvom radi nekega odloka višjega šolskega sveta radi šolskih maš. Ne vem, kje tiči nerodnost, toda vprašanje je, zakaj se z nepotrebnim razburjanjem v sedanjih časih dela umetno sovraštvo proti cerkvi, ki morda niči vsega tega ne želi. Duhovnik je človek, učitelj je človek, in treba je samo na eni strani malenkostne ali celo zlobne osebe, pa je ožen v strehi — in kdo nosi škodo? Skupne šolske maše so zakonito določene, in prepričan sem, da se jih 98 % slovenskega učiteljstva iz prepričanja in draže volje udeležuje. Druga pa je z nedeljskimi skupnimi mašami. Zanimivo bi bilo enkrat vprašati za mnenje staršev, na katere se mnogi prav radi sklicujejo v imenu demokracije. Uverjen sem, da bi večina glasovala — proti. Zakaj? Osobito na kmetih gredo starši k prvi maši, otroci pa k deseti ali pa obratno — po družinskih razmerah. Prisilne skupne maše jim prekrizajo vse račune. Skupne šolske maše ob nedeljah v zimskem času

bi se pa morale sploh prepovedati. Sam imam otroke, pa da bi jih poslal k šolski maši pri 15—20° pod ničlo — ne, raje se sprem z vsemi šolskimi oblastmi. Poznal sem pobožno mater, ki je vso jezo spustila na kateheta, ko je prišel sedemletni otrok polzmrzel od šolske maše. V občini, kjer sem služboval, smo prirejali v majniku in juniju ob petkih in sobotah skupne šolske maše pred poukom, pa brez vsake sile in ukaza, v prijateljskem dogovoru z župnikom, ki je bil silno pobožen mož in od učiteljstva ni nihče godrnjal. Učiteljstvo je upravičeno, da zahteva nedeljo prosto. Zaposleno je ves teden, in tudi učitelj je družabno bitje, ki pač lahko zahteva zase in za svojo družino en dan v tednu. Ako ostane v občini, bo svojo versko dolžnost itak opravil v domači cerkvi, ako gre drugam, bo to storil drugje. Otrok pa naj v nedeljo pripada družini in cerkvi. Zato naj se vse tozadavne odredbe višjih šolskih oblasti razveljavijo. Kjer učiteljstvo dogovorno z duhovščino upelje posebne skupne maše, je to zadeva krajevnih šolskih faktorjev in se nima za nje zanimati višja šolska oblast. Le tako je mogoče, da ne sejemo prepira in ne žanjemo viharja. Vsaka sila vzbudi odpor — to je pokazala vojna.

F. Fabinc.

O reformi šolstva razpravljajo v Ljubljani prav pridno. Višji šolski svet je sklical enketo za preosnovo učiteljskih ter ljudskega in meščanskega šolstva v območju deželne vlade za Slovenijo. V tej enketi so poleg odposlancev organiziranega učiteljstva tudi zastopniki kmetijstva, zdravstva — sami odlični veščaki —, dalje tudi zastopniki učiteljskih, meščanskih šol, zastopniki cerkve in vlade. Člani enquete so izvolili več odsekov, kakor: odsek za predšolsko dobo, po en odsek za ljudsko in meščansko šolo, in poseben odsek za učiteljske. Odseki in plenum enquete so imeli že več sej. Rešila so se že nekatera važna principijelna vprašanja. O poteku in uspehih sej pošiljajo poročila tudi v Belgrad. V razpravi je sedaj načrt osnovnega šolskega zakona, ki ga je izdelala Zaveza. Ta načrt — po enketi predelan — dobi učiteljstvo v re-

cenzijo na okraj. učiteljskih konferencah, dobe ga tudi druga kulturna in strokovna društva in pa javnost potom časopisja. Tako se namerava ustvariti trden temelj, na katerem bode slonelo naše šolstvo. Učiteljstvo »Slomškove zveze« naj le pridno in temeljito vzame ta osnutek zakona na svojih podružničnih zborovanjih v pretres. Sklepe pošljejo podružnice centrali, ki bode v svojem odseku razpravljala o njih vsebini in skrbela za to, da se uveljavijo v zakonu. Dolenjska podružnica je v tem že na delu — zganejo naj se še druge!

Š.

Samostanska vzgoja. V predzadnji številki smo citirali iz nekega članka dr. Angele Piskernikove odlomek o tem predmetu. Namen »Zapiskov« je, da kronistično podajajo mnenja raznih listov o vzgoji in šolstvu, ker mora biti zlasti po deželi učiteljstvo, ki nima vseh listov na razpolago, o teh stvareh informirano. To je bil tudi namen urednika, ko je priobčil označeni citat in izrecno nanj opozoril. Čč. sestre ursulinke sedaj odgovarjajo na kritiko v »Slovenki«, kjer je bil članek priobčen. Stališče uredništva je, da je dolžnost dr. Piskernikove, javno popraviti storjeno krivico. Neutemeljeno pa je od kakke strani — kakor čujemo — očitati nelojalnost našemu uredniku, ki ima sam hčerko v samostanski šoli.

Gospodinjski tečaji po deželi. Na Kranjskem se je priredilo pred vojno že več gospodinjskih tečajev s prav dobrim uspehom. Za naprej se imajo ti tečaji prirejati po vsej Sloveniji. Ker je treba za te tečaje v prvi vrsti usposobljenih gospodinjskih učiteljic, se pozivljajo vse one učiteljice ljudskih in strokovnih šol v Sloveniji, ki so izvežbane za pouk v gospodinjstvu, da se čimprej prijavijo pri »Oddelku za kmetijstvo deželne vlade za Slovenijo« v Ljubljani. — Oddelk za kmetijstvo deželne vlade za Slovenijo. — Načelnik: Prelat Kalan l. r.

Pojasnilo. Z ozirom na več konkretnih slučajev je treba opozoriti, da Slomškova zveza nikakor ni odgovorna za vsako besedico, ki se napiše v »Slov. Učitelju«, ker bi bilo to stališče

malenkostno in abderitsko. Potem društvu sploh lista ni treba in bi lahko mesečno izdajalo svoj uradni komunike. List je vendar tu za izmenjavo misli, ker v tem je življenje. Načelno ne sme biti razlike in je tudi ni, toda da bi dlako cepili pri vsaki malenkosti — potem sami sebe in urednika duševno ubijemo. Kdor se s kako mislijo, s kakimi nazori ne strinja, naj jih javno obrazloži in utemelji ter pošlje odboru Slomškove zveze z zahtevo, da jih priobči. Kdor pa samo skrivaj godrnja, udriha, spletkari in kritizira, pa pri tem — nič ne dela — to vse namreč ni težko —, spada med stare klepetulje.

F. F.

Dnevnik ali tednik? Med predpisane uradne spise se šteje tudi tednik, v novejšem času pa še dnevnik. Ako pa pomislimo, da tednik ni drugega, kakor nekoliko skrajšan prepis dnevnika, spoznamo hitro, da je pravzaprav nepotreben in za učitelja prazno delo, posebno ker ima še s popraviljanjem šolarskih nalog veliko mučnega dela. Vrzimo torej v naši moderni Jugoslaviji to šaro, vpeljana od stare nemške birokracije, vun iz šole, ostane naj pa za kontrolo učiteljive marljivosti — dnevnika!

Pa tudi pri katalogu se da marsikatero nepotrebno pisarenje skrajšati!

Čemu li pišemo pri vsakem učencu posebej veroizpoved in materni jezik, (ki je večinoma eden in isti) s celo besedo? V katalogu naj se potegnejo za to dve rubriki, potem označimo pri prvem učencu oboje z besedami, nadalje pri drugih pa napravimo znake ». V katalogu imamo tudi rubriko z opazko: Čas vstopa a) v javno šolo sploh, b) posebej v to šolo. — V novejšem času pa posebno sodišča prav pogosto poizvedujejo po učencih ter tudi zahtevajo, da se jim poroča o vseh šolah, ki so jih učenci obiskovali; za to pa naj se v katalog postavi še opazka c) obiskoval druge šole (katere? kdaj,).

—a—

Drobtine. Predsednik narodne skupščine v Nemški Avstriji je soc. dem. poslanec učitelj Seitz. In pri nas? Glej Belgrad! — V Švici imajo preveč učiteljev, zato svariijo pred prevelikim obiskom učit. seminarjev. — Švedija ima 50 ljudskih visokih šol. — Norveški storting je sprejel šolski zakon, ki zjednači učiteljstvo z državnim uradništvom. — Italija ima 50 zavodov za gluhoneme. — Lloyd George se je izrazil o plačevanju in upokojitvi učiteljstva: Ni bilo večje kratkovidnosti, kakor da smo ljudi slabo plačevali. Brez ozira na brezsrčnost, ki smo jo s tem pokazali, je bilo to zelo neumno.

Društvena in stanovska kronika.

Zborovanje učiteljstva v Novem mestu. Dne 1. maja 1919. je priredila podružnica »Slomškove Zveze« za novomeški in črnomeljski okraj zborovanje, ki je nepričakovano dobro uspelo. Okrog 90 udeležencev, ki je napolnilo fizikalno dvorano nove gimnazije, je dokazalo, da razume učiteljstvo velevažno šolsko vprašanje v tem kritičnem času. — Podružnični predsednik »Slomškove Zveze«, P. Hubert Marovi, otvori zborovanje, omenja strašno moro, ki leži na Jugoslaviji vsled italijanske invazije. Obupali pa nam ni treba; saj je Jugoslavija prebila še hujše čase, in vendar čvrsto jugoslovansko ljudstvo ni ubito, ampak se silno živahno giblje. Vsi stanovi se reorganizirajo, eden izmed najvažnejših činiteljev v človeški družbi, učiteljski stan, pa tudi

ne spi v tem važnem momentu, pač pa zelo vneto deluje pri načrtu novega šolskega zakona, kar dokazujejo ravno zborovalci, v tako obilnem številu zbrani. Nato pozdravlja predsednika »Slomškove Zveze«, g. Ivana Štruklja, g. tajnika Pečjaka, g. šol. svetnika Fr. Breznika, g. gimnazijskega ravnatelja I. Westra, g. okr. nadzornika Ivana Grada ter vse učiteljstvo brez razlike političnega mišljenja.

Gosp. gimnazijski ravnatelj I. Wester pozdravi prav prisrčno vse učiteljstvo. Po udarja, kako velevažno nalogo ima ljudsko šolski učitelj. Ravno ta zida namreč oni temelj, ki je podlaga vsej nadaljnji vzgoji in izobrazbi. Velik, vsestranski napredek ljudske šole pa je v novi državi zagotovljen, ker se ne bode treba več držati tesno-

srčnih starih postav. Želi končno zborovalcem obilnega uspeha.

Nato povzame besedo g. Ivan Štrukelj ter poroča o delovanju enquete pri načrtu novega šolskega zakona. Važna je predšolska doba. Država naj skrbi, da se vsako dekle, preden se poroči, seznanji z dolžnostmi, ki jih ima mati do svojega otroka pred in po rojstvu. Starši morajo biti dobro poučeni o higijeni. — Za šolski obisk se zahteva 8 letna doba, ki naj se začne s 7. letom; ponavljalne šole v tem smislu, kakor so dandanes, naj odpadejo. (Vsestransko pritrjevanje.) Kako naj se nadaljevalne šole z ozirom na posamezne stanove in kraje organizirajo, še ni nič definitivno določenega. V principu naj trajajo po dve leti. — Z ozirom na ustroj šole se zahteva enotna. Najnižja vrsta šol naj bode dvorazrednica, katera naj se z drugimi vred imenuje ne več ljudska, ampak osnovna. — Pričetek šolskega leta naj bi bil o Veliki noči. (Ugovori.)

Nato referira o šolskih korporacijah. Višji šolski svet naj ima poleg predsednika in šolskih nadzornikov večje število drugih zastopnikov. Okrajni šolski svet naj je urad zase. Poleg okrajnega šolskega vodje in učiteljstva naj bi bili v njem tudi zastopniki staršev. Zborovalci skoro soglasno želijo, naj dosedanji krajni šolski sveti odpadejo. — Šolski vodja naj bi se v bodoče imenoval upravitelj. (Slišijo se ugovori.) Živahna debata se vname pri vprašanju: Ali naj učiteljstvo izmed sebe voli svojega upravitelja, ali naj se, kakor do sedaj, imenuje od višje šolske oblasti. Večina je bila za imenovanje. Isto vprašanje se pretresa glede okrajnega šolskega vodje. Višji šolski nadzornik naj bo izmed ljudsko-šolskega učiteljstva. (Splošno odobravanje.)

Pri raznih predlogih zahteva gosp. tov. Ludovik Koželj, da naj se pri prejemkih učiteljskih plač vštejejo tudi provizorična službena leta.

Nato se zaključi pomembno zborovanje. Prihodnje zborovanje podružnice »Slomškove Zveze« za novomeški in črnomeljski okraj bo dne 5. junija 1919 v Črnomlju.

Da se razumemo! Naj enkrat jasno povemo, da nikakor niso za vse, kar se zgodi pri Zavezi, odgovorni samo oni, ki nominalno predstavljajo vodstvo Zaveze — Jelenc, Rus in Gangl —, ki so včasih morda še najbolj nedolžni, ampak največkrat oni, ki sploh niso v vodstvu Zaveze, a so vendar povsod in — nikjer, kjer bi se jim moglo do živga. Z njimi bomo obravnavali takrat, ko se vzbudi v učiteljstvu Cankarjev duh, in to bo prej, kakor se nadejajo. Važno je, da smo to ugotovili, če bi bil kdo po nepotrebnem užaljen, ker smo priobčili dopis, v katerem se je samo konstatirala resnica in ki nam ga je poslal — naj bo povedano — večleten član Zaveze. »Prizanesljivost« člani Slomškove zveze odklanjajo in prav želijo, da naj kar povedo,

če bi »povedali lahko še kaj drugega«. Za nas bo seveda veljalo načelo, da iz gozda vedno odmeva kakor se v njega kličje. Namenoma ne žalimo nikogar — kakor v »Tovarišu« člani Slomškove zveze —, toda krivice in omalovaževanja ne bomo trpeli od nikogar — na račun sloge. Da to povemo, ni potreba manir ošabnosti in predrznosti, ki je doma pri tistih, ki so hoteli prve tedne Jugoslavije vpeljati — jakobinske razmere za Slomškarje, četudi so v isti sapi vpili čez Šušteršičev sistem! Seveda jih je že po prvih tednih minila prehodna vročica, ker 98 % učiteljstva odklanja vsako stanovsko mesarjenje, če bi tudi bilo prebarvano z jugoslovansko trikoloro, a bi naš stan ravno tako ubijalo kakor pod črno-žolto zastavo.

Usposobljenostni izpit so napravili na državnem učiteljskišču v Ljubljani: a) za meščanske šole: **Kunaver Pavel** (I. sk., z odliko), **Božič Apolonija** (s. Lavrencija, II. sk.), **Jager Alojzija** (s. Benjamina, III. sk.), **Levstik Helena** (III. sk.), **Sušteršič Franciška** (s. Metodija, II. sk., z odliko), **Silih Gustav** (dopolnilni izpit iz slovenščine); b) specialni izpit iz francoščine: **Kokalj Božena**, **Miklavc-Janša Marija**, **Schiffner Antonija**; c) za ljudske šole: **Fink Leon**, **Golmajer Ivan**, **Kunst Ivan**, **Lavrič Stanko**, **Osterc Anton**, **Pogorelec Karol**, **Sežun Andrej**, **Armič Marija**, **Bahovec Marija**, **Baraga Franciška**, **Bergant Pavla**, **Blaznik Vida**, **Božič Vida**, **Cepuder Irma**, **Črnologar Angela**, **Dimnik Evlalija**, **Erjavec Amalija**, **Fischer Josipina**, **Gajšek Hermina**, **Hribar Olga**, **Hvala Karmen**, **Hübscher Stefanija**, **Ivanc Valerija**, **Janežič Ema** (z odliko), **Janežič Ljudmila**, **Judnič Martina**, **Kiferle Ljudmila**, **Kladva Marija**, **Kosi Karolina**, **Kramer Miroslava**, **Krisch Cirila**, **Krisch Otilija**, **Lehmann Andreana**, **Miklavčič Franciška**, **Perušek Marija**, **Pilbach Ana**, **Piskernik Helena**, **Seme Ana**, **Turk Antonija**, **Verce Ivana**, **Verstovšek Vladimira**, **Tylli Marija**. — Tri kandidatnje za ljudske šole so bile reprobirane, ena je med izpitom odstopila.

Goriško učiteljstvo je podalo javnosti sledečo izjavo: »Goriški učitelji - begunci, zbrani na sestanku dne 18. aprila 1919 v Ljubljani, jemljejo z veseljem na znanje simpatičen odmev, ki ga je izzvala zadnja njihova resolucija z dne 3. februarja t. l., tičoč se združitve vsega slovenskega učiteljstva v eno samo strokovno organizacijo, kolikor pri učiteljstvu samem, toliko v javnosti. — Toda vkljub temu se zdi, da nobena izmed obstoječih učiteljskih organizacij ne upošteva ideje skupnega strokovnega delovanja vsega slovenskega učiteljstva. Zaraditega pozivamo ponovno vse slovensko učiteljstvo in vsa učiteljska društva, naj primejo to zadevo resno v roke, da se čimprej ustanovi enotna nepolitiška organizacija, ki jo potrebujemo tako nujno.«

Slomškova zveza prav pridno dela na stanovski učiteljski organizaciji. Seveda si

je ne predstavlja tako, da bi kar vsi pristopili k Zavezi, ampak hočemo, da izraste iz učiteljstva, ki naj se samo odkrito med seboj pogovori o svojih težnjah. Če se Zaveza ni resno poprijela tega vprašanja, ali pa samo na zunaj, ne vemo, tako pa trdijo goriški učitelji, ki so člani Zaveze. Gotovo je to, da je ideja tukaj, ki bi vzklopela preko vsakega, ki bi jo še hotel iz tega ali onega vzroka ovirati, in tudi teh bo nekaj, kakor povsod, kjer se vršijo preosnove. Učitelji, zavedaj se svoje moči!

Odslovitvev nemškega učiteljstva v Ptuj. Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju Deželne vlade v Ljubljani: Antona Kerna, ravnatelja; Ano Kaschowitz, strokovno učiteljico; Elzo Danko, strokovno učiteljico; Amalijo Heiss, strokovno učiteljico; Viljemino Strukl, učiteljico ročnih del, — vsi na dekliški meščanski šoli v Ptuj. Marijo pl. Strobach, učiteljico; Amalijo Danko, učiteljico; Marijo Pichler, učiteljico; Erno pl. Elsner, učiteljico; Freyo Sutter, namestno učiteljico; Heleno Dermout, namestno učiteljico, — vse na dekliški ljudski šoli v Ptuj. Ivana Wolfa, ravnatelja; Franca Mühlbauerja, učitelja; Karola Krambergerja, učitelja; Gabriel Wressnig, namestno učiteljico; Martino Pristernig, namestno učiteljico; Zofijo Lassbacher, namestno učiteljico; Ido Hörl, namestno učiteljico; Marjeto Kainz, namestno učiteljico, — vsi na deški ljudski šoli v Ptuj. Riharda Wolfa, učitelja na deški ljudski šoli v Ptuj, pridelenega deški meščanski šoli v Mariboru.

Nadzorniki in voditelji. V kratkem bodo razpisana nadzorniška mesta na bivšem Kranjskem in tudi plačo je prejelo učiteljstvo po novi službeni pragmatiki. Uradniki, srednješolski učitelji itd. se navadno pošljejo v pokoj približno pri 60 letih starosti ali pa še prej. Če je to drugod potrebno, je tembolj nujno v ljudski šoli. Sedaj se nudi izredna prilika, da se doslužene šolnike na vodilnih mestih pošlje v pokoj in mesta zasede z mladimi močmi. Mlajše učiteljstvo jim bo to gotovo iz srca privoščilo in je tudi že zadnji čas. Kdor misli, da še lahko pomaga pri šoli, naj se ga nastavi kot pomožno moč proti posebni nagradi, najmlajše oboje pa se naj zato prideli obmejnim šolam. Naše šolstvo rabi mladega življenja, in nekatere šole in okraj naravnost molče kričijo po remeduri.

Višji šolski svet. Za predsednika je imenovan prof. Vadnjal, za podpredsednika pa prof. dr. Grafenauer.

Iz odborovih sej »Slomškove zveze«. — Seja dne 28. februarja 1919. Za sprejem v »Slomškovo zvezo« prosijo: Intihar Alojzij, učitelj v Nov. kotu; Gabrijela Erker, učiteljica v Starem logu, se odkaže v rešenje podružnici za kočevski okraj —, Lederhas Danica, Isker Stana, učiteljici v Ljubljani, se odstopi podružnici za Ljubljano —, Le-

derhas Ljudmila, učiteljica v škofji Loki, Tavčar Ana, učiteljica v Šmartnem pri Kranju, se odkaže podružnici za kranjski okraj —, Istenič Jožefa, učiteljica v Kolovratu, Hauptmann Marija, učiteljice v Zagorju, se odstopi litijski podružnici. Podružnica za ljubljansko okolico naznanja, da je sprejela za članico Mihelič Ivanko, učiteljico v Št. Vidu. Se odobri. Podružnica za kočevski okraj naznanja sprejem novih članov: Sežim Andro, učitelj v Ribnici, Oberman Josipina, Ambrožič Ivana, Nadler Nežika, Tomšič Ana, učiteljice v Ribnici, Jugovic Marija, učiteljica v Dobrempolju. Se odobri. Radi nabavnega prispevka so bili zastopniki »Slomškove zveze« ponovno pri vladi, odpošlje se še pismena vloga. — Seja dne 20. marca 1919. — Za zastopnika v mestnem šolskem svetu se kandidirata Avg. Pirc in Ig. Labernik, učitelja v Ljubljani. Za namestnika: Jože Wagner in Anton Smrdelj, učitelja v Ljubljani.¹ — Za sprejem v »Slomškovo zvezo« prosi Marija Trstenjak, učiteljica v Ptuj na Štajerskem. Se sprejme. Iz »Slomškove zveze« izstopi Mara Breznik, učiteljica v Novem mestu. Pristavlja, da se ni sama vpisala v »Slomškovo zvezo«, ampak je storil to njen oče, in da ni nikoli poslala vinarja za članarino. Ker pa je postala sedaj samostojna, je njen princip: v nobeno društvo! — Se vzame na znanje. Iz »Slomškove zveze« izstopita Anton in Gabrijela Drašček, Zalog pri Ljubljani. Se vzame na znanje. — Vseučiliški komisiji se odpošlje vloga, da naj se že jeseni otvori v Ljubljani učiteljska visoka šola. — Seja dne 29. marca 1919. — Za sprejem prosijo: Heflerle Vida, učiteljica, Trebelno pri Mokronogu. Sprejeta. — Marija Bahovec, Lovšin Elsa, Banaher Ema, Čada Elsa, Lukman Irma, Smolič Marija, Kunstelj Ana, Ileršič Franciška, učiteljice v Ljubljani, se odstopi v rešenje ljubljanski podružnici —, Olga Medved, učiteljica v Kočevju, se odkaže kočevski podružnici. Izstopi Alojzija Triler, učiteljica. Se vzame na znanje. — Prebere se zapisnik občnega zbora novomeške podružnice (glej poročilo). Radi srbo-hrvaškega tečaja, ki bi se naj vršil o počitnicah v Novem mestu, se napravi vloga na deželno vlado. Podružničnega občnega zbora, ki se bo vršil 1. maja v Novem mestu, se udeleži razen odbornika Štularja še predsednik in odbornik centrale, na vse druge stavljene predloge se pismeno odgovori. Kar se tiče učiteljskih društev, si je »Slomškova zveza« že ob svoji reorganizaciji stavila kot najvažnejšo nalogo, sodelovati z vsemi močmi pri zgradbi jug. učit. stanovske organizacije. Zato je predlagala takoj, da se je osnoval učiteljski svet, ki naj bi ustvaril vse potrebne predpogoje. — Predsednik poroča nato o novih učiteljskih plačah, ki jih začno izplačevati s prvim

¹ Samo vsled naključja se imenovanje ni izvršilo v tem smislu.

majem. Interpeliral je ponovno sam in tudi skupaj z zastopniki Zaveze pri deželni vladi. Tudi nabavni prispevek je deželna vlada pripoznala učiteljstvu. Vendar pa se skrivajo za učiteljskimi plačami še razni vprašaji, zato si bo treba še marsikaj izbojevati.

Iz mestnega šolskega sveta. O redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 10. aprila 1919, smo prejeli naslednje poročilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave je odposlala za novo upravno dobo v mestni šolski svet ravnatelja Janka Nep. Jegliča in kateheta Ignacija Zaplotnika kot člana; ravnatelja Josipa Cepudra in učitelja Avgusta Pirca kot njih namestnika. Zapisnikar oglašuje bistvene kurenije izza zadnje seje, kar se vzame na znanje. Zapisnik o zadnji seji, ki se je vršila dne 24. februarja 1919, se odobri brez ugovora. Sklene se več prošelj za daljše dopuste ali pa za njih podaljšanje priporočilno predložiti višjemu šolskemu svetu z namenom, da se prosilcem ugodí. Poročilo o uvedbi srbohrvaščine v višje razrede obstoječih osemrazrednic in pa v meščanske šole, kakor tudi o razdelitvi pouka, se vzame na znanje. Poučujeta od 1. aprila 1919 izprašani učiteljci Marija Jurdana in Katica Mataničeva, begunki iz Istre, v vsakem razredu po dve uri na teden. Poročilo o neobveznem pouku nemščine se vzame na znanje in se sprejme s tem poročilom združeni nasveti. Na znanje se vzame letno glavno poročilo o stanju ljudskega in meščanskega šolstva v Ljubljani za l. 1918. in se sklene, da se ima poročilo predložiti višjemu šolskemu svetu. Na znanje se vzemo in se odobre vsi nasveti in pripravljani koraki glede sprejema Nj. kr. Visokosti prestolonaslednika Aleksandra v Ljubljani in se sklene, da se poročilo predloži višjemu šolskemu svetu. Na znanje se vzame poročilo o kolportaži časopisja po ulici in po javnih lokalih. Sklene se protest proti temu, da se s kolportažo bavi tudi šoloobvezna mladina. Merodajna oblastva je z vsem poudarkom na to opozoriti, kako nevarno in vzgoji mladine kvarno je to zlo, ki se mora kar najhitreje odstraniti in kolportaža poveriti le za to primernim odraslim ter v to legitimiranim osebam. Končno se sklene, mestni magistrat naprositi, naj pri občinskem svetu izposluje za novi mestni manjšinski šoli kredit za običajne dotacije. Potem zaključí predsednik sejo.

Zborovanje učiteljstva v Novem mestu. — Tajnik »Slomškove zveze«, g. Pečjak, govori o pomembí učiteljskih organizacij. Vsaka organizacija mora imeti jasne in določene principe. Preide na vprašanje: »Ali je pri nas možna skupna strogo strokovna učiteljska organizacija?« Po principu: »Spo-

štuj vsako pošteno svetovno naziranje,« je ta mogoča. Predlaga skupno strokovno učiteljsko organizacijo najprej za Slovenijo, pozneje pa naj se ta raztegne na vso Jugoslavijo. P. Akvin O. poudarja možnost skupne strokovne organizacije ter predlaga, naj se takoj danes, ko so zbrani člani obeh organizacij, položi temelj tej skupnosti. Nato se prebere resolucija g. Pečjaka, podpisana od podružničnega predsednika »Slomškove zveze«, P. Huberta Marovta, ter predsednika okr. učit. društva, gosp. Matka. Resolucija se glasi:

Člani »Zaveze« in »Slomškove zveze«, zbrani na sestanku podružnice »Slomškove zveze« za novomeški in črnomeljski okraj, dne 1. maja 1919, na kateri je bilo objavljeno vse učiteljstvo, brez razlike svetovnega naziranja, zahtevajo, naj se združi takoj vse učiteljstvo v Sloveniji v eno samo strogo strokovno organizacijo, ki pa mu naj pusti v kulturnih vprašanjih popolno svobodo, tudi svobodo združevanja v posebne samo kulturne učiteljske organizacije. Ta učiteljska stanovska organizacija naj se čimprej razširi po vsej Jugoslaviji. Resolucija je bila soglasno z velikim navdušenjem sprejeta. Splošna želja se je izražala, da naj se povsod na podružničnih zborovanjih sklene ista resolucija. V odbor za skupno organizacijo so bili izvoljeni: G. Štular, g. Koželj, gđc. Smolik; g. Hočevar, g. Zupančič, gđc. Clarici.

Tovarišice in tovariši! 15. julija 1918 je preteklo deset let, odkar smo se poslovili od šolskih klopi ljubljanskega učiteljskega. Gotovo bi bili desetletnico obhajali na naj-slovesnejši način, če ne bi bilo prišlo nad nas gorje svetovne vojske, ki nam je prinesla v bolečinah porojeno Jugoslavijo. Zdi se mi nujno potrebno, da se po desetih letih snidemo, kar nas je še ostalo. Usoda me je zanesla v srce Slovenije, v belo Ljubljano, kjer, mislim vsaj tako, najlažje delam za naš sestanek. Zato pozivljam vse tovarišice in tovariše, da naj mi nemudoma sporoče: 1. svoj točni naslov; 2. službeni značaj; 3. čas usposobljenostnega in mogočih drugih izpitov, event. tečajev; 4. posebne nasvete in misli glede kraja, časa in načina nameravanega sestanka. Vsi omenjeni podatki se za sestavo tozadevnega poročila nujno potrebujejo, zato upam, da se vsakdo točno odzove. Tovarišice in tovariši! Praznik naše desetletnice naj bo praznik dela za narodovo in našo lastno izobrazbo! Zato naj vsakdo dobro premisli, kako bi ga najdostojneje proslavili in naj svoje misli sporoči na moj naslov, da se potem v krogu najbližnjih tovarišev pomenu in prisodimo temu ali onemu posamezne vloge. Končno prosim že vnaprej vsakogar oproščenja radi tega poziva z besedami: Eden mora začeti! — V Ljubljani, 11. sušca 1919. — Albin Lajovic, učitelj, Ljubljana, Dunajska cesta 17/II.

Učitelji iz koroških šolskih okrajev, ki so se vsled zadnjih dogodkov morali umakniti iz svojih službenih mest, naj se zglase zaradi izplačevanja svojih prejemkov neposredno pri deželnem knjigovodstvu v Ljubljani (deželni dvorec na Kongresnem trgu). Predložijo naj potrdilo županstva občine, da so se začasno nastanili v njenem okolišju; tisti učitelji, kateri še niso prejeli že nakananih novih plač in doplačil za čas od 1. januarja l. l., naj predložijo zaeno verz, da bodo vrnili enkratni znesek, ako bi se jim vsled nastalih razmer izplačali službeni prejemki dvakrat. Tudi vse reklamacije naj se priglšajo pri deželnem knjigovodstvu.

Prof. Vadnjal l. r., predsednik.

Kaj je z meščanskimi šolami v Ljubljani? Ljubljanski občinski svet je že pred nekaj meseci sklenil ustanovitev meščanskih šol v Ljubljani. Zadeva pa sedaj nikakor noče priti v pravi tir in celo slišimo, da se skuša od izvestne strani zavlačevati. Povemo prav odločno, da ne bo nihče več delal škode na šolskem polju in zajci ne bodo več hodili v ta zelnik.

Iz Mokronoga smo dobili poročilo o nekem zborovanju učiteljstva. Poročilo pa je tako nejasno, da ne moremo povzeti, katero učiteljstvo je zborovalo in v kakšno svrhu. Ali je imelo zborovanje »Učiteljsko društvo«, podružnica Slomškove zveze ali obe društvi? Ali je bila le krajna učiteljska konferenca ali sestanek nekaterih učiteljev? Prosimo pojasnila, ker jasnost je danes zelo potrebna!

Unija jugoslovanskega učiteljstva. Pod tem napisom predlaga tov. E. Gangl v »Učit. Tovarišu« z dne 28. marca t. l. za skupno stanovsko organizacijo ta načrt:

1. Vse dosedanje centralne organizacije učiteljstva se združijo. Te organizacije so: naša Zaveza, hrvatski Savez, dalmatinski Savez, bosansko-hercegovski Savez, srbsko Udruženje, društvo slov. učiteljic; predvsem seveda deželne Zveze (kranjska, štajerska, Slomškova).

2. Temelj skupni stanovski organizaciji tvorijo okrajna učiteljska društva.

3. Nova skupna naša organizacija imej nalogo, da zastopa v vsej kraljevini SHS skupne interese našega stanu in šolstva v moralnem in materijalnem oziru, jih uveljavlja vedno in povsod ter se bori zanje z vsemi dopustnimi sredstvi. Unija jugoslovanskega učiteljstva (UJU) bodi torej zgolj strogo stanovska organizacija.

4. Prvi in edini pogoj nje obstanka bodi najširši demokratizem in popolna svoboda vsakega prepričanja. Vsak v UJU organizovan učitelj ima pravico, da zagovarja na vsaki seji in vsakem zboru svoje prepričanje in svoje nazore, kakor ima nasprotnik te pravice, da jih izpodbija in uveljavlja svoje. Vsaka osebnost, nestvarnost, sirovost ali sila je izključena! Stvar proti stvari, dokaz proti dokazu, načelo proti načelu! Obeta se nam na zborovanjih in skupščinah

vzpodbudna živahnost, temeljita objektivnost, plemenita tekma. Iz vsega začetka se izognemo mrtvilu, otopenosti in malobrižnosti. Nasprotni nazori, ko bodo med seboj stvarno razbistreni, dobe končno sredstev in poti, da se izpriča in realizuje njih hotenje, ki naj služi blaginji stanu in šole. Razprave naj vodi razum in srce, ne strast in slepota. Pa naj strasti in slepote ne bo, če pojdemo edino s čistimi nameni v UJU.

5. UJU stoji izven vsake politiske stranke, kar pri strogo stanovski (strokovni) organizaciji drugače tudi ne more biti. Zunanaj organizacije bodi vsakdo pristaš tiste politiske stranke, ki je skladna z njegovimi nazori; bodi član take kulturne, gospodarske, socialne družbe, ki služi obci blaginji in ki ni za naš stan po svojih sredstvih in namenih nečastna in smotrom šolstva nasprotna. — Dolžnost pa je vsakega člana UJU, da izkuša temu, kar njegova stanovska organizacija sklene in odobri kot za stan in šolo koristno in potrebno, zunaj organizacije na temelju svojih državljskih pravic pridobiti veljavo in uresničenje. Torej: politika ne sme v organizacijo, pač pa naj gredo sklepi organizacije v politiko, da nam ta pomore pri stvarjanju nove kulturne veličine SHS. Tako skupno delovanje nas samih in tako sotrudištvo najširše javnosti bo potrebno že v bližnji bodočnosti, ko pride na vrsto naš enotni vzgojni in šolski zakon.

6. UJU naj vodi in upravlja centralno vodstvo. Med njim in članstvom naj bodo v svrhu točnosti in nemotenosti poslovanja posredovalci tajništva z eksekutivnimi in iniciativnimi nalogami. Ta tajništva bi bila: 1. belgrajsko, 2. ljubljansko, 3. novosadsko, 4. sarajevsko, 5. splitsko in 6. zagrebško. Teritorij, organizacijo in poslovanje centrale in tajništev bi določila pravila in poslovni red.

7. Likvidacijo bi dosedanje naše organizacije izvedle seveda v samostojnem delokrogu. Bistveni in sestavni deli celote bi bila okrajna učiteljska društva, ki bi morala neprestano delovati v ponosni veri, da so temeljni kameni mogočne zgradbe UJU. Tajništva bi jim dovajala živih tokov samotvornosti, iz društev pa bi vrele v tekmovalnem prizadevanju vedno nove moči deloljubnosti in stanovske zavednosti.

8. Organizacijo imenujem Unijo jugoslovanskega učiteljstva, ker se mi zdi to ime dovolj pripravno v označbo naše skupnosti, pripravno pa tudi zato, ker je naslov enako prikladen Srbu, Hrvat in Slovencu: Udruženje, Savez, Zaveza in Zveza bi se zlele v Unijo, ki bi kazala na zunaj to, kar smo že davno po srcu! Ako pa pove kdo drugo ime — naj velja njegov!

Opozarjamo na članek tov. Pečjaka v današnji številki.

Osebnosti. Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade

v Ljubljani Ožbalta Mejaka, staln. učitelja v Sv. Martinu na Pohorju. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Mihaelo Mejakovo, namestno učiteljico v Slov. Bistrici. — Višji šolski svet je iz službenih ozirav premedil Cirila Preglja, učitelja v Ljubečni, na okoliško deško ljudsko šolo v Celju. — Višji šolski svet v Ljubljani je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Karla Ahornerja, stalnega učitelja v Slov. Bistrici. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Leopoldino Novakovo, stalno učiteljico v Slov. Bistrici. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Viktorijo Salvadorjevo, namestno učiteljico v Slovenski Bistrici. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Marijo Straubovo, učiteljico ročnih del v Slovenski Bistrici. — Višji šolski svet je imenoval Franja Pristovška, začasnega šolskega vodjo v Petrovčah, za začasnega strokovnega učitelja na meščanski šoli v Žalcu. — Višji šolski svet v Ljubljani je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Henr. Schiéstla v Slovenski Bistrici. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Marijo Lercherjevo, stalno učiteljico v Slovenski Bistrici. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Marijo Fekonjo, začasnou učiteljico v Slovenski Bistrici. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani nadučitelja Viljema Hüglerja, učitelja Viljema Tyra, učitelja Ernesta Winklerja, začasnou učiteljico Adelo Stadlerjevo, učiteljico Ano Stanglovo in učiteljico ročnih del Jožefo Kossellovo na mestni ljudski šoli v Ormožu. — Višji šolski svet je imenoval Ivana Keržeta, strokovnega učitelja na meščanski šoli v Žalcu, za začasnega ravnatelja na tej šoli. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Jožefa Kottnika, nadučitelja v Soboti. — Višji šolski svet je imenoval za nadučitelja in voditelja dvorazrednice na Reki pri Mariboru Antona Namestnika, učitelja istotam. — Višji šolski svet je odpustil

iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Franca Stindla, strokovnega učitelja na deški meščanski šoli v Celju. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Emerika Dereanija, Albo Högenwarthovo, Elizabeto Krambergerjevo in Ido Radoscheggovo, vse učne osebe na Bregu pri Ptujju, ter premedil Marijo Dullerjevo, učiteljico pri Št. Vidu pri Ptujju, Marijo Drobničevu, učiteljico pri Sv. Bolfenku v Slovenskih goricah, Henrika Klenovška, začasnega učitelja pri Novi cerkvi, in Frančiško Mahoričevu, bivšou začasnou učiteljico v Ptujjski okolici, na Breg pri Ptujju. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Marijo Natekovo, učiteljico ročnih del v Lipici. — Višji šolski svet je odpustil iz šolske službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Marijo Pirchovo, učiteljico ročnih del v Konjicah. — Višji šolski svet je imenoval Avgusta Rozmana, šolskega vodjo v Škalskih-Cirkovcah, začasnou nadučitelja v Št. Ilju pri Velenju. — Višji šolski svet je odslovil iz javne ljudskošolske službe Josipa Sbaschnika, učitelja v Nemški Loki (Kočevski okraj).

Imenovanje šolskih nadzornikov.

1. za območje političnega okraja ljutomerskega, sodnega okraja svetolenarškega in za obmejne šole v političnem okraju radgonskem: Josip Rajšp, nadučitelj v Ormožu;
2. za območje sodnih okrajev ptujškega in ormoškega: Pavel Flere, nadučitelj v Letušu;
3. za mesto Maribor in meščanske šole bivše vojvodine Stajerske: Friderik Šijanec, glavni učitelj na državnem učiteljsku v Mariboru;
4. za območje sodnih okrajev mariborskega (okolica) in slovenjebistriškega in za obmejne šole v političnem okraju lipniškem: Matija Lichtenwallner, začasnou mestni šolski nadzornik v Mariboru;
5. za območje sodnih okrajev konjiškega, rogaškega in šmarskega: Henr. Schell, nadučitelj v Konjicah;
6. za območje sodnih okrajev celjskega, laškega in vranskega: Ludovik Černež, nadučitelj v Grižah;
7. za območje političnega okraja slovenjegraškega in sodnega okraja gornjegraškega: Miha Grmovšek, nadučitelj v Pilštanju;
8. za območje političnega okraja brežiškega: Gustav Vodusek, okrajni šolski nadzornik v Trbovljah.

VII. Splošne in izvršilne določbe.

§ 36.

Vse določbe te naredbe, v katerih se govori o učiteljih, veljajo tudi za učiteljice, če že ni iz vsebine razvidno, da se morejo nanašati samo na učitelje.

§ 37.

Ta naredba velja pričenši z dnem 1. januarja 1919.

Obenem se razveljavljajo vsi zakoni, vse naredbe in vsi razglasi in predpisi, izdani sporazumno z deželnimi odbori, ki so uravnavali službene prejemke in pravne razmere učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah ter na otroških vrtcih v bivših vojvodinah Štajerski, Koroški in Kranjski in v bivši pokneženi grofiji Goriški in Gradiščanski, kolikor so v protislovju z določili te naredbe.

Naredbo izvede višji šolski svet v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 14. februarja 1919.

Dr. Brejc s. r., predsednik. — Dr. Žerjav s. r., podpredsednik. — Prelat Kalan s. r. —

Dr. Ravnihar s. r. — Dr. Verstovšek s. r.

Junijevi številki priložimo položnice. Naročnina se bo zdatno zvišala kakor pri vseh listih.

Peto številko smo poslali vsem onim, ki nam niso lista vrnil, ker jih smatramo za naročnike. Celoletna naročnina znaša K 10.— za člane in nečlane »Slomškove zveze«. Vsak član mora biti po društvenih pravilih naročnik lista in je v naročnini vračunjena članarina. Kdor si tedaj lista ne naroči, se sam izključi iz stanovske organizacije. Marsikdo bo pa list naročil, če tudi ni član društva.

Naročnino K 10.— pošljite takoj, in sicer najbolje po poštni nakaznici na »Uredništvo Slovenskega Učitelja« v Ljubljani. Ta naslov zadostuje. Poštnih položnic ne priložimo.

Učiteljsko gnotno stanje se je letos toliko zboljšalo, da bo lahko vsakdo utrpel to malo vsotico za prosep lista.

Letos naj stari naročniki poravnajo tudi zaostali dolg.

Preplačila za list bomo posebej izkazovali.

Agitirajte za list, pridobivajte novih naročnikov, ker v listu je moč!

Za slovensko učiteljstvo se je pričela nova doba, potrebujemo duševnih delavcev in naročnikov!

Ali ste že odposlali uredništvu K 10.— in pridobili novega naročnika?

Vsled sklepa odbora Slomškove zveze se je zvišala naročnina listu na K 20.— za člane in nečlane kot posledica zvišanja tiskovnih stroškov.

Zavezarji plačujejo K 48.—. Kdor je že poslal naročnino, doplača tedaj samo K 10.—.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Židovska steza 4/III. Celoletna naročnina K 10.— za društvene člane in nečlane. (Pri društvenih članih je v naročnini vračunjena društvena članarina. Vsak društveni član mora biti naročnik lista.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 2. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino in dopise sprejema uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Last »Slomškove zveze«. — Oblastem odgovoren I. Labernik, učitelj na Rakovniku.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.

